

Dzieje rodu Palarczyków z parafii cierlickiej na Śląsku Cieszyńskim od XVIII do początku XX wieku

Michael Morys-Twarowski

ORCID: 0000-0002-8803-2335

Wstęp

Palarczykowie byli rodem chłopskim wywodzącym się ze wsi Szobiszowice (Soběšovice), znajdującej się obecnie w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego¹. Pełne opracowanie ich dziejów bez wątpienia przybrałoby postać opastej monografii. Założenia tkwiące u podstaw niniejszej rozprawy są skromniejsze. Jej celem jest przedstawienie losów najbardziej znanej linii rodu, wywodzącej się od Jana (1705–1765), karczmarza w Stanisławicach (Stanislavice) i Kocobędzu (Chotěbuz), wiosek położonych w parafii cierlickiej. Aby tekst nie przybrał formy litanii imion, nazwisk i dat, część *stricte* genealogiczną przenieśliśmy do aneksu.

Dotychczas nie ukazało się żadne opracowanie poświęcone dziejom Palarczyków. Wprawdzie już w 2006 roku Adam Kubacz, recenzując książkę *Kotulowie i ich działania oświatowe na Śląsku Cieszyńskim w XIX i XX wieku* Marzeny Bogus, zgłosił słuszny postulat opracowania losów

■ 1 Prawidłowa polska nazwa to Szobiszowice, dawniej używano też wersji Szobiszowice. Nieprawidłowy egzonym Sobiszowice na mój wniosek został zmieniony w 2012 r. przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Za pierwszym razem, gdy przywołuję miejscowości położone w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego, w nawiasie podaję obecną czeską nazwę.

najbardziej znanych rodów chłopskich na Śląsku Cieszyńskim², lecz – posługując się biblijną frazą – należałoby stwierdzić, iż żniwa wprawdzie są wielkie, ale robotników mało. Spośród przedstawicieli rodu Palarczyków badaczy najbardziej interesował Karol Palarczyk (1879–1940), rolnik w Goleszowie, członek Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, a w okresie międzywojennym poseł na Sejm Śląski³. Biogramów doczekali się również jego brat Franciszek (1882–1929), budowniczy i wojskowy⁴, i siostra Maria (1875–1977), zamężna Tomaszczyk, fundatorka dzwonu w kościele w Zabrzegu⁵.

Badania genealogiczne nad dziejami rodu Palarczyków podjąłem w 2009 roku, a ich efektem była obroniona cztery lata później na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego rozprawa doktorska zatytułowana *Elity chłopskie na Śląsku Cieszyńskim od XVIII do początku XX wieku na przykładzie rodu Palarczyków*, zawierająca właściwie dwie dysertacje – jedną poświęconą Palarczykom, drugą elitom chłopskim. Nie zdecydowałem się na jej publikację. W kolejnych latach pogłębiłem zagadnienie elit chłopskich na Śląsku Cieszyńskim i przygotowuję obecnie syntetyczne opracowanie⁶. Dzieje Palarczyków pozostawiłem odłogiem, a impulsem do wznowienia badań nad jedną z linii rodu okazał się konkurs „Rekonstrukcja i archiwizacja genealogii rodzin zamieszkujących wsie Górnego Śląska”, ogłoszony przez Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”. Umożliwił on przeprowadzenie kwerend uzupełniających i opracowanie rozprawy w obecnym kształcie.

Podstawowymi źródłami do dziejów rodu Palarczyków są księgi metrykalne i księgi gruntowe z czeskiej części Śląska Cieszyńskiego przechowywane w Archiwum Krajowym w Opawie, obecnie w zdecydowanej większości zdigitalizowane. Wykorzystałem też materiały znajdujące się w cieszyńskim i bielsko-bialskim oddziale Archiwum Państwowego

■ 2 A. Kubacz, M. Bogus, Kotulowie i ich działania oświatowe na Śląsku Cieszyńskim w XIX i XX wieku [recenzja], „Śląski Kwartalnik Historyczny. Sobótka” 2007, t. 62, nr 4, s. 533.

3 H. Rechowicz, *Palarczyk Karol (1879–1940), rolnik, działacz społeczny i narodowy, poseł do Sejmu Śląskiego*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 25, Warszawa – Kraków 1980, s. 56–57; J. Golec, S. Bojda, *Słownik biograficzny ziemi cieszyńskiej*, t. 2, Cieszyn 1995, s. 171; W. Marcoń, *Karol Palarczyk – poseł Sejmu Śląskiego*, „Śląski Kwartalnik Historyczny. Sobótka” 2008, t. 63, nr 2, s. 191–204; idem, *Rolnicy w Sejmie Śląskim*, „Język. Religia. Tożsamość” 2016, 1 (13), s. 143–153; idem, *Leksykon posłów Sejmu Śląskiego*, Tarnowskie Góry 2019, s. 116–117.

4 S. Król, *Kawalerowie Virtuti Militari związani ze Śląskiem Cieszyńskim*, t. 1, Cieszyn 2018, s. 130–131.

5 J. Wrzoł, W. Tyc, *Cmentarz w Zabrzegu*, Czechowice-Dziedzice – Zabrzeg 1995, s. 203.

6 Najważniejsze tezy zawarłem w: M. Morys-Twarowski, *Dzieje Księstwa Cieszyńskiego*, Ustroń 2023, s. 203–212.

w Katowicach, Książnicy Cieszyńskiej, Powiatowym Archiwum Państwowym w Karwinie i Archiwum Uniwersytetu Technicznego w Wiedniu oraz w archiwach parafii rzymskokatolickich pw. św. Marii Magdaleny w Cieszynie, pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie, pw. św. Michała Archanioła w Kończycach Wielkich, pw. św. Jana Nepomucena w Pogwizdowie i pw. św. Józefa w Zabrzegu (w przypadku tej ostatniej parafii korzystałem jedynie ze zdjęć odpowiednich ksiąg metrykalnych). Drobne uzupełnienia przyniosły też kwerendy ksiąg metrykalnych przechowywanych w Urzędzie Stanu Cywilnego w Goleszowie oraz w jego czeskim odpowiedniku w Urzędzie Gminy Cierlicko (Obecní úřad Těřlicko). Dla okresu od 2. połowy XIX wieku sporo dodatkowych informacji zawiera lokalna prasa, szczególnie „Gwiazdka Cieszyńska”. Ciekawym źródłem są wspomnienia Ernesta Farnika (1871–1944), syna Rozyny Palarczykówny, pedagoga i działacza społecznego, który wychowywał się w Kocobędzu u dziadków ze strony matki⁷.

Ze względu na tradycję używania na Śląsku Cieszyńskim przed 1920 rokiem różnych form imienia i nazwiska w zależności od języka, w jakim są zapisywane, imiona i nazwiska zapisuję konsekwentnie w polskiej wersji językowej, skądinąd najbardziej właściwej dla większości opisanych tutaj osób. Jednak w żadnym wypadku nie implikuje to przynależności językowej (w niektórych opracowaniach używa się określenia etnicznej lub narodowej) – kwestie te zresztą bardziej szczegółowo rozważam w końcowej części rozprawy.

Etymologia nazwiska i jej implikacje

Językoznawcy raczej zgodnie wywodzą nazwisko Palarczyk od nazwy osobowej Palarz, która z kolei pochodzi od słowa „palacz”⁸. Etymologia ta sprawia spory problem w badaniach genealogicznych.

Po pierwsze, osoby nazwiskiem Palarz przybierały w różnym czasie nazwisko Palarczyk. Jeden taki przypadek udało się udokumentować. W 1822 roku w Zabrzegu Andrzej Palarz („Palarsch”), syn Jerzego, komornika (chłop bez nieruchomości, wynajmujący izbę, tj. komorę, u bogatszych gospodarzy) w Łące na pruskim Śląsku, poślubił Katarzynę Hałas, ale już w metrykach chrztów ich dzieci konsekwentnie występują pod

■ 7 E. Farnik, *Gospoda „Pod Grubą Lipą”*, „Kalendarz Cieszyński 2008” 2007, s. 102–111.

8 I. Łuc, *Słownik mieszkańców południowego Śląska XIX wieku*, Katowice 2016, s. 299; *Palarczyk*, Internetowy słownik nazwisk w Polsce (ISNP), [a:] <https://nazwiska.ijp.pan.pl/haslo/show/id/10166>, dostęp: 9.04.2022.

nazwiskiem Palarczyk⁹. Po drugie, nazwisko Palarz mogło powstawać niezależnie w różnych miejscach. Oznacza to, że Palarczykowie nie stanowią jednego rodu w znaczeniu genealogicznym (wywodzącego się od jednego protoplasty, noszącego nazwisko Palarczyk), ale część Palarczyków będzie spokrewniona z częścią osób noszących nazwisko Palarz.

Ciekawie w tym kontekście prezentuje się współczesne rozmieszczenie osób noszących nazwiska Palarz i Palarczyk, a także w czeskich wariantach Palarčík i Palarčík (nazwisk Palar i Palar nie notują czeskie bazy nazwisk: prijmeni.cz i kdejsme.cz). W przypadku Republiki Czeskiej zdecydowana większość osób o nazwiskach Palarčík i Palarčík mieszka na Śląsku Cieszyńskim lub w jego najbliższej okolicy¹⁰.

Płyne stąd wniosek, że nazwisko Palarczyk miało najprawdopodobniej polskie pochodzenie. Tymczasem korzenie Palarczyków ze Śląska Cieszyńskiego, pomijając wspomnianych Palarczyków z Zabrzega oraz Palarczyków z Ochab¹¹, prowadzą do miejscowości Szobiszowice. Jej mieszkańcy co najmniej od czasów nowożytnych mówili, nieco upraszczając, po czesku (przyjmując, że morawski to dialekt czeskiego). Wskazują na to między innymi wizytacje kościelne z końca XVII wieku (morawski), topografia Reginalda Kneifela wydana w 1804 roku (narzecze morawsko-śląskie) i schematyzm kościelny z 1847 roku (język czeski)¹².

W kontekście pochodzenia Palarczyków z Szobiszowic można sformułować dwie konkurencyjne hipotezy:

1) nazwisko Palarczyk uformowało się w czasach, kiedy wśród mieszkańców Szobiszowic dominował język polski (o ile taka sytuacja miała miejsce),

2) protoplasta Palarczyków z Szobiszowic przybył z terenów polskich (w znaczeniu, gdzie przeważała ludność posługująca się językiem polskim), być może – patrząc na współczesny rozkład nazwiska Palarczyk – z miejscowości położonej na obszarze dzisiejszego powiatu nowotarskiego lub sąsiedniego powiatu suskiego (mieszkają tam odpowiednio

■ 9 Parafia rzymskokatolicka pw. św. Józefa w Zabrzegu, Metryki ślubów, t. 1 (1785–1848), k. 53; Metryki chrztów, t. 2, k. 65, 68, 78, 99. Regesty zabrzeskich metryk, opracowane przez Łukasza Kominiaka, są dostępne w serwisie geneteka.genealogidy.pl.

10 Palarčík, Kde Jsme, [a:] <https://www.kdejsme.cz/prijmeni/Palar%C4%8Dik/hustota/>, dostęp: 12.04.2022; Palarčík Přijmení, [a:] <https://www.prijmeni.cz/search.php?name=Palar%E8ik+&t=0>, dostęp: 12.04.2022; Palarčík, Přijmení, [a:] <https://www.prijmeni.cz/Palar%C4%8D%C3%ADk>, dostęp: 12.04.2022.

11 Protoplastą ochabskiej linii Palarczyków był Jan Palarczyk, syn Jana i Ewy, pochodzący z pruskiego Śląska, który 25 lutego 1781 r. poślubił Annę Gomolę z Ochab: Parafia rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja w Grodźcu, Metryki ślubów 1770–1808, s. 131.

12 I. Panic, *Język mieszkańców Śląska Cieszyńskiego od średniowiecza do połowy XIX wieku*, Cieszyn 2016, s. 45–67.

119 i 53 osoby na ogólną liczbę 580 osób noszących nazwisko Palarczyk w Polsce)¹³.

Genealogia Palarczyków w XVIII wieku a kwestie metodologiczne

Podstawowym źródłem do rekonstrukcji genealogii chłopskich są księgi metrykalne. W przypadku terenu Śląska Cieszyńskiego dla niemal wszystkich wówczas istniejących parafii zachowały się metryki co najmniej od 1. połowy XVIII wieku (nieraz też od XVII wieku) z prawdopodobnie tylko dwoma wyjątkami w postaci parafii w Domasłowicach Górnych (Horní Domaslavice), do której należały Szobiszowice, i sąsiedniej parafii w Gnojniku (Hnojník). Wiadomo, w jakich okolicznościach uległy zniszczeniu¹⁴.

30 marca 1773 roku w godzinach wieczornych proboszcz górnodomasłowicki Adam Jan Nepomucen Grzegorzek musiał szybko jechać na zamek w Dolnych Domasłowicach (Dolní Domaslavice), by udzielić ostatniego namaszczenia jego umierającemu właścicielowi Jerzemu Januszowskiemu. W zamieszaniu pacholek zapomniał wynieść ze stajni latarnię. Ksiądz, mimo pośpiechu, przyjechał do Dolnych Domasłowic za późno i nie zdążył przygotować Jerzego Januszewskiego na ostatnią drogę. Tymczasem pozostawiony w stajni ślepy koń stracił latarnię, która spadła na słomę. Ogień rozprzestrzenił się szybko, trawiąc kolejno zabudowania gospodarcze i plebańnię wraz z archiwum parafialnym, gdzie przechowywano księgi metrykalne nie tylko parafii w Domasłowicach Górnych, ale też niemającej wtedy własnego proboszcza parafii w Gnojniku¹⁵.

■ 13 *Palarczyk*, Internetowy słownik nazwisk w Polsce (ISNP), [a:] <https://nazwiska.ijp.pan.pl/haslo/show/id/10166>, dostęp: 12.04.2022.

14 Zestawienie stanu zachowania metryk w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego: J. Stibor, *Šlechta v matrikách Těrlická z let 1679–1766*, [w:] Archiwa i archiwalia górnośląskie, t. 1, red. E. Długajczyk, W. Gojniczek, B. Kalinowska-Wójcik, Katowice 2008, s. 12–13. Dla polskiej części brakuje takiego zestawienia, częściowo za sprawą polityki Kurii Diecezjalnej Bielsko-Żywieckiej. Z autopsji znam metryki sprzed poł. XVIII w. parafii rzymskokatolickich w Bielsku-Białej (św. Mikołaja), Cieszynie (św. Marii Magdaleny), Dębowcu, Goleiszowie, Grodźcu, Kończycach Wielkich, Lesznej Górnej, Pruchnej, Puńcowie, Rudzicy, Skoczowie i Zebrzydowicach, z literatury i stanu opracowania regestrów wiadomo, że zachowały się też dla parafii w Czechowicach-Dziedzicach (św. Katarzyny) i Międzyrzeczu. Nierozwiązana pozostaje sprawa metryk parafii w Strumieniu, prowadzonych od 2. poł. XVII w., lecz z autopsji znane są mi księgi dopiero od 1784 r.

15 *Zemský archiv v Opavě* [dalej: ZAO], *Sbírka matrik Severomoravského kraje* [dalej: SMSK], sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 3; J. Londzin, *Kościół drewniany na Śląsku Cieszyńskim*, wyd. R. Tomanek, Cieszyn 1932, s. 77; P. Beck, *Historie obcí: Soběšovice, Dolní*

Z tej przyczyny nie sposób odtworzyć genealogii Palarczyków dla wcześniejszego okresu, mimo szczegółowej kwerendy metryk parafii sąsiednich oraz ksiąg gruntowych i urbarzy. Z tego typu problemami (nie licząc parafii domasłowickiej i gnojnickiej, będą dotyczyć wcześniejszego okresu niż połowa XVIII wieku) musi zmierzyć się każdy genealog zajmujący się rodami z dawnego Księstwa Cieszyńskiego, dlatego warto wskazać dwa ważne założenia:

1) chłopci w Księstwie Cieszyńskim co do zasady nie dzielili gospodarstw, zatem grunt dziedziczył tylko jeden z synów (w przypadku przedwczesnej śmierci ojca zwykle najstarszy, w przypadku późniejszej – któryś z młodszych),

2) na świadków na ślubach i rodziców chrzestnych zapraszano chętniej bliższych niż dalszych krewnych, zatem w przypadku mężczyzn o tym samym nazwisku w osobie świadka oraz chrzestnego dziecka należy doszukiwać się raczej brata (w osobie świadka także stryja) niż dalszych krewnych.

Z drugiej strony trzeba mieć na uwadze, że różnice wieku między rodzeństwem mogły sięgać 20, a nawet – w przypadku przyrodniego rodzeństwa – ponad 30 lat. Między braćmi stryjecznymi różnica wieku wynosiła nieraz 50 lat. Osoby należące rocznikowo do innych generacji stanowiły to samo pokolenie w rozumieniu genealogicznym.

Przedstawiona w kolejnym rozdziale rekonstrukcja jest próbą połączenia w drzewo genealogiczne pierwszych generacji rodu Palarczyków z Szobiszowic, przy założeniu, że znamy wszystkich przedstawicieli rodu potrzebnych do sporządzenia takiego zestawienia (tzn. nie wprowadzając osób „NN” żyjących w XVIII wieku, bo dawałoby to nieskończoną liczbę i tak nieweryfikowalnych kombinacji).

Palarczykowie z Szobiszowic do końca XVIII wieku

Najstarszym znanym przedstawicielem rodu Palarczyków z Szobiszowic jest **Maciej** [2], występujący jako właściciel gruntu (chałupnik) w Szobiszowicach w katastrze karolińskim z 1724 roku¹⁶ i w jego aktualizacji z 1736 roku¹⁷. Nie wymienia go urbarz z 1745 roku, zatem musiał wcześniej umrzeć lub sprzedać grunt¹⁸.

Domaslavice, Horní Domaslavice, Lučina, Soběšovice 2004, s. 174; D. Pindur, *Zaniklý dřevěný farní kostel sv. Jakuba Většího v Horních Domaslavicích*, „Těšínsko” 2008, t. 51, nr 3, s. 1.

16 ZAO, Karolinský katastr, inv. č. 44, k. 256v.

17 ZAO, Karolinský katastr, inv. č. 106, k. 159, 175.

18 ZAO, Urbarní komise slezská, inv. č. 1632, sig. 2/38.

6.	...	...	...	20.
7.	...	...	20.	20.
9.	25.	12.	20.	30.
...	12.	12.	20.	20.

Ryc. 1. Palarczycy w urbarzu Szobiszowic Dolnych z 1745 roku: Jerzy pod numerem 6, Andrzej pod numerem 7 i Józef pod numerem 9

Źródło: ZAO, Urbarniální komise slezská, inv. č. 1632, sig. 2/38

Być może jego bratem był **Paweł** [3], występujący w 1726 roku jako rodzic chrzestny w sąsiedniej parafii w Bruzowicach (Bruzovice)¹⁹, a w 1728 roku jako świadek ślubu zawartego w Cieszynie²⁰. Paweł był rolnikiem, grunt sprzedał prawdopodobnie przed 1745 rokiem, bo również pomija go wspomniany urbarz²¹. Zmarł między 7 lipca 1761 a 1772 rokiem. Wdowa po nim, Maria, pod koniec życia mieszkała u syna Jana [10] we Frydku (obecnie część miasta Frydek-Mistek), gdzie zmarła w 1775 roku²².

Za hipotetycznych synów Macieja [2] można uznać: Pawła [4], Jerzego [5], Jana [6] i Józefa [7]. Przypuszczalnie synem Pawła [3] był Andrzej [8] (jeżeli tak, to pochodził z pierwszego małżeństwa, a wspomniana Maria byłaby jego macochą), a niemal na pewno Józef [9] i Jan [10].

Paweł [4] (?–po 1767) mieszkał w Ligotce Kameralnej (Komorní Lhotka), wiosce położonej niedaleko Szobiszowic (należała do parafii w Gnojniku, stąd też problem z odtworzeniem jego relacji rodzinnych). 29 marca 1730 roku kupił tam grunt (później oznaczony jako nr 104)

19 ZAO, SMSK, sign. Fr III 2, Metryki chrztów, ślubów i zgonów parafii rzymskokatolickiej w Bruzowicach 1665–1738, k. 108v.

20 Parafia rzymskokatolicka pw. św. Marii Magdaleny w Cieszynie [dalej: PMMC], Metryki ślubów, t. 5, s. 242.

21 ZAO, Urbarniální komise slezská, inv. č. 1632, sig. 2/38.

22 Adres odnotowano w metryce zgonu: ZAO, SMSK, sign. Fr VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej we Frydku 1700–1780, k. 204. Filiacja nie została podana wprost przez źródła, ale inną trudno nawet brać pod uwagę.

od Ewy Ziętkowej, matki swojej żony²³. W 1755 roku został wymieniony w urbarzu wśród właścicieli gruntów w Ligotce Kameralnej²⁴. 11 maja 1767 roku sprzedał (w księdze gruntowej odnotowany wtedy jako Paweł Ziętek) grunt Janowi Filipkowi²⁵.

Jerzy [5] (?–przed 1773) jako właściciel gruntu w Szobiszowicach Dolnych pojawia się w urbarzu z 1745 roku²⁶. Jego synami byli najprawdopodobniej **Jan [12]** (1732–1793) i **Andrzej [13]** (ok. 1739–1779). Starszy z braci figuruje w źródłach jako chałupnik lub zagrodnik w Szobiszowicach Dolnych nr 49, później nr 48²⁷. Młodszy był małym chałupnikiem w Szobiszowicach Dolnych nr 43²⁸.

Jan [6] (1705–1765) był protoplastą linii z parafii cierlickiej, z tej racji będzie o nim mowa szerzej w dalszej części rozprawy.

Józef [7] (1706–1780) został odnotowany w urbarzu z 1745 roku jako właściciel gruntu w Szobiszowicach Dolnych²⁹. Gospodarstwo sprzedał przed 1770 rokiem, gdyż nie wymienia go sporządzony wtedy urbarz³⁰. Spośród jego synów starszy, **Jan [26]** (?–po 1771), po ślubie w 1767 roku przeniósł się do Stonawy (Stonava), gdzie pracował jako tkacz³¹, z kolei młodszy, **Andrzej [27]** (1742–1802), w 1768 roku kupił grunt w Szobiszowicach Górnych nr 6³².

Andrzej [8] (1712–1787) zapewne krótko po ślubie (ożenił się w 1742 roku) wszedł w posiadanie gruntu w Szobiszowicach Dolnych. W gronie

■ 23 ZAO, Ústřední správa statků Knížecí komory těšínské, Těšín, inv. č. 10933, sig. G-262, k. 160.

24 Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Cieszynie [dalej: APK/C], Komora Cieszyńska [dalej: KC], sygn. 2561, k. 237. Por. F. Popiołek, *Ligotka Kameralna. Jedna ze wsi podgórskich*, Český Těšín 1935, s. 6.

25 ZAO, Ústřední správa statků Knížecí komory těšínské, Těšín, inv. č. 10933, sig. G-262, k. 160.

26 ZAO, Urbarní komise slezská, inv. č. 1632, sig. 2/38.

27 Urbarz z 1770 r.: ZAO, Urbarní komise slezská, Opava, inv. č. 1001, sig. 10/6 (zagrodnik, Szobiszowice Dolne 49). Zapis w metrykach z 1785 r.: ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 268 (chałupnik, Szobiszowice Dolne 49). Kataster józefiński z 1788 r.: ZAO, Josefský katastr, inv. č. 840, sig. II/156, k. 58 (Szobiszowice Dolne 48). Zapis w metrykach z 1793 r.: ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 273v (zagrodnik, Szobiszowice 48).

28 ZAO, Urbarní komise slezská, Opava, inv. č. 1001, sig. 10/6 (urbarz z 1770 r.); ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 23 (zapis z 1779 r.).

29 ZAO, Urbarní komise slezská, Opava, inv. č. 1632, sig. 2/38.

30 ZAO, Urbarní komise slezská, Opava, inv. č. 1001, sig. 10/6.

31 ZAO, SMSK, sign. Ka II 5, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Karwinie 1760–1779, k. 56v.

32 ZAO, Velkostatek Soběšovice, inv. č. 4, sig. G 308, k. 41 (w wersji elektronicznej: 78/560); ZAO, Urbarní komise slezská, Opava, inv. č. 875, sig. 5/2 (urbarz z 1770 r., gdzie wymieniony jako zagrodnik w Szobiszowicach Górnych nr 6).

chałupników pojawia się w urbarzu z 1745 roku³³, jako wielki chałupnik w Szobiszowicach Dolnych nr 51 występuje w urbarzu z 1770 roku³⁴. Później właścicielem tego gruntu był **Jan [32]** (1762–1837), najpewniej jego najmłodszy syn³⁵. Być może synami Andrzeja byli też **Jerzy [30]** (1745–?), który przeniósł się z Szobiszowic do Bruzowic³⁶, i **Maciej [31]** (ok. 1759–1837), w księgach metrykalnych określany jako tkacz we Frydku (1785, 1788, 1789, 1806, 1828)³⁷, mieszczanin we Frydku (1806)³⁸, a w metryce zgonu też jako dzwonnik („Ober-Glöckner”)³⁹. Jednym z synów Macieja był Karol (1791–1832), ksiądz katolicki, administrator kościoła pw. NMP we Frydku i prywatny sekretarz generalnego wikariusza austriackiej części diecezji wrocławskiej⁴⁰.

Józef [9] (1738–1795) jako pierwszy z rodu miał okazję mieszkać w stołecznym Wiedniu. W latach akademickich 1757/1758, 1759/1760 i 1761/1762 studiował teologię na Uniwersytecie Wiedeńskim⁴¹. Został wyświęcony na księdza prawdopodobnie poza rodzinną diecezją wrocławską⁴². Pracował przez pewien czas, do 1778 roku, w parafii we Frydku⁴³. W 1778 roku został proboszczem w Niemieckiej Lutyni (obecnie Dolna Lutynia/Dolní Lutyně), gdzie mieszkał do śmierci⁴⁴.

33 ZAO, Urbaniální komise slezská, Opava, inv. č. 1632, sig. 2/38.

34 ZAO, Urbaniální komise slezská, Opava, inv. č. 1001, sig. 10/6.

35 Jan jako właściciel wymieniony w księgach metrykalnych w 1786 r.: ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4, Metryki ślubów parafii w Domasłowicach 1773–1868, k. 258v.

36 Jako chałupnik w Bruzowicach nr 37 występuje w księgach metrykalnych: ZAO, SMSK, sign. Fr III 3, Metryki chrztów parafii w Bruzowicach 1739–1791, k. 133, 137; ZAO, SMSK, sign. Fr III 4, Metryki chrztów parafii w Bruzowicach 1791–1862, k. 6.

37 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 31v, 43v, 109; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 14v.

38 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 93.

39 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 17, Metryki zgonów parafii we Frydku 1817–1848, k. 50.

40 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 4, Metryki chrztów parafii we Frydku 1785–1816, 51v; *Hof- und Staats-Schematismus des Österreichischen Kaiserthumes des österreichischen Kaiserthums*, Theil II, Wien 1828, s. 26; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 17, Metryki zgonów parafii we Frydku 1817–1848, k. 65v; „Brünner Zeitung”, nr 105 z 14 IV 1832, s. 634.

41 *Die Matrikel der Universität Wien*, Hrsg. U. Denk, N. Knielign, T. Maisel, A. Steinl, T. 8: 1746/47–1777/78, Wien – Köln – Weimar 2014, S. 99. Wydawcy błędnie identyfikują rodzinną miejscowość Józefa, Szobiszowice, z Szobiszowicami będącymi obecnie dzielnicą Gliwic.

42 Nie odnalazłem go w publikacji: *Katalog duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego na podstawie ksiąg święceń biskupów wrocławskich. 1650–1810/1812/Catalogus cleri saecularis regularisque in libris ordinationum episcoporum Wratislaviensium occurrentis. 1650–1810/12*, oprac. S. Jujeczka, H. Gerlic, W. Könighaus, Wrocław 2014.

43 ZAO, SMSK, sign. F VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej we Frydku 1700–1780, k. 214.

44 K. Březina, *Památník vydaný na oslavu osmdesátiletí obecné školy „U kostela” v Něm. Lutyni na Těšínsku*, Kroměříž 1927, s. 79.

Jan [10] (1740–1794) najpóźniej w 1767 roku osiedlił się we Frydku⁴⁵. Z zawodu był tkaczem⁴⁶. Zmarł na probostwie w Niemieckiej Lutyni, zapewne w trakcie odwiedzin u brata. Jeden z synów Jana, **Walenty [34]** (1770–1828), podobnie jak ojciec był tkaczem we Frydku⁴⁷. Z kolei synem Walentego był Józef (1800–1853), ksiądz katolicki, w latach 1837–1839 proboszcz w Lesznej Górnej, a od 1839 roku w Brennej⁴⁸.

Jan Palarczyk (1705–1765), karczmarz w Stanisłowicach i Kocobędzu

Pierwszym przedstawicielem rodu Palarczyków, który osiedlił się w parafii cierlickiej, był **Jan [6]** (1705–1765).

W 1728 roku poślubił Elżbietę Wrazinę, mieszkankę z Cieszyna⁴⁹. Według metryki zgonu pochodziła z rodziny Kozłów z Cieszyna⁵⁰. Wprawdzie w Cieszynie mieszkała taka rodzina, jednak pierwszeństwo w tym wypadku należy dać informacji o nazwisku panieńskim zapisanej w metryce ślubu⁵¹. Filiacji Elżbiety nie udało mi się ustalić⁵². Samo nazwisko

■ 45 Jego syn Józef, urodzony we Frydku, został ochrzczony 8 stycznia 1767 r.: ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 73.

46 Jako tkacz we Frydku w: ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 113v; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 32.

47 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 26; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 17, Metryki zgonów parafii we Frydku 1817–1848, k. 44.

48 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej we Frydku 1785–1816, k. 127; *Schematismus der Geistlichkeit des Bisthums Breslau k. k. Oesterreichischen Antheils für das Jahr 1848*, Teschen [1847], s. 41; APK/C, K.k. Katholisches Gymnasium in Teschen, sygn. 15, s. 204 (klasa 3 – rok szkolny 1815/16); J. Tomoszek, *Gmina Dolna Leszna i jej okolica*, Leszna Dolna 1928, s. 22 (jako Józef Palarczyk); J. Malczyk, *Dzieje parafii św. Jana Chrzciciela w Brennej od powstania do 1989 r.*, Katowice 1994, [mps], s. 29–30 (praca magisterska, napisana pod kierunkiem ks. Józefa Kiedosa, przechowywana w parafii rzymskokatolickiej pw. św. Jana Chrzciciela w Brennej; za zwrócenie na nią uwagi oraz udostępnienie zdjęć odpowiednich stron dziękuję Wojciechowi Grajewskiemu).

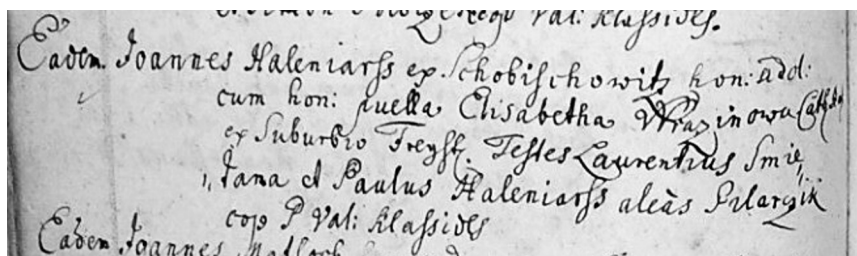
49 PMMC, Metryki ślubów, t. 5, s. 242. Został w niej odnotowany pod nazwiskiem „Haleniarss”, ale podano, że pochodził z Szobiszowic, a jednym ze świadków ślubu był Paweł „Haleniarss alias Palarczik”. Nazwisko „Haleniarss” (ani podobne) nie pojawia się w zachowanych od 1773 r. metrykach parafii w Domasłowicach.

50 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 93.

51 Nazwisko Kozieł w Cieszynie: PMMC, Metryki chrztów, t. 8, s. 128, 141, 144, 158, 181, 204, 209, 211; t. 9, s. 42, 109, 116, 168, 178, 187, 216, 229; t. 10, s. 23. 5 listopada 1725 r. Helena Kozłówna z Cieszyna poślubiła Jakuba Strzołkę, kawalera z Żor: PMMC, Metryki ślubów, t. 5, s. 214.

52 W indeksach chrztów parafii cieszyńskiej nie odnalazłem żadnej Elżbiety lub Heleny nazwiskiem Kozieł lub Wrazina, która przyszłaby na świat ok. 1705 r.

Wrazina było w Cieszynie bardzo rzadkie. Nosił je Jan Wrazina, powroźnik rodem z morawskiego Kojetina, który w 1675 roku przyjął prawa miejskie Cieszyna. Zmarł w 1717 roku. Trzykrotnie żonaty, z pierwszego małżeństwa doczekał się córki, z drugiego czterech kolejnych (jedna nosiła imię Elżbieta, ale urodziła się w 1687 roku), z trzeciego przedwcześnie zmarłego syna⁵³. Być może Elżbieta, późniejsza żona Jana Palarczyka, była ubogą krewną powroźnika, która z Moraw przeniosła się do bogatszego krewnego do Cieszyna. Kuszają też hipotezy, że była jego córką (pominiętą w indeksach albo urodzoną poza Cieszynem) albo wnuczką, nieślubnym dzieckiem któreś z córek, bowiem nieślubne dzieci dość często chrzczono poza rodzinną parafią, co tłumaczyłoby brak informacji o jej chrzcie w cieszyńskich metrykach⁵⁴.

Ryc. 2. Metryka ślubu Jana Palarczyka [6] (w metryce określonego nazwiskiem „Haleniarss”) i Elżbiety Wraziny z 1728 roku

Źródło: PMMC, Metryki ślubów, t. 5, s. 242

Po ślubie Elżbieta i Jan Palarczykowie przez co najmniej rok mieszkali w Cieszynie (w listopadzie 1728 roku w tym mieście przyszedł na świat ich najstarszy syn). Nie udało mi się ustalić, gdzie przebywali w latach 1729–1735, możliwe, że w Szobiszowicach⁵⁵. Najpóźniej w 1736 roku Jan Palarczyk z rodziną osiedlił się w Cierlicku (Těrlicko). Nie można stwierdzić, czy wszedł tam w posiadanie gruntu⁵⁶.

53 PMMC, Metryki chrztów, t. 6, s. 63; t. 7, s. 63, 94, 124; t. 8, s. 24, 136; PMMC, Metryki ślubów, t. 3, s. 150; t. 4, s. 4, 149; PMMC, Metryki zgonów, t. 1, s. 55; t. 2, s. 71; Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszynie, Dział Historii, sygn. 7158, Hermann Zebisch, Bürgerverzeichnis der Stadt Teschen 1624–1765.

54 Przykłady nieślubnych dzieci urodzonych poza parafią zamieszkania matki: ZAO, SMSK, sign. F IV 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej we Frysztacie 1733–1771, k. 6v, 8.

55 Przyszło wtedy na świat ich dwoje dzieci, ale nie odnalazłem ich ani w metrykach parafii cieszyńskiej, ani wszystkich sąsiednich parafii (Cierlicko, Dębowiec, Frysztat, Golezów, Kończyce Wielkie, Puńców, Trzycieź).

56 W najstarszej księdze gruntowej Cierlicka Dolnego, gdzie zapisy sięgają 1725 r., brak informacji o Palarczykach: ZAO, Velkostatek Karviná, inv. č. 33, sign. G 329. Z drugiej strony należy zaznaczyć, że księgę zaczęto prowadzić dopiero w 2. poł. XVIII w., a dokumenty z 1. poł. XVIII w. zostały do niej dołączone.

Wkrótce po 1749 roku opuścił Cierlicko. Być może wpływ na tę decyzję miały wydarzenia z 1748 roku, kiedy to przez wieś przeszła armia rosyjska, wysłana na pomoc Austrii przez carycę Elżbietę⁵⁷. Między 1750 a 1754 rokiem Jan Palarczyk nabył karczmę w Stanisłowicach (Stanislavice), wiosce także leżącej w granicach cierlickiej parafii.

W latach 1754–1755 Jan Palarczyk spowinowacił się z najważniejszymi rodami chłopskimi w Stanisłowicach. Najpierw jego córka, Maria [16], poślubiła młynarza Pawła Wojkowskiego, później syn, Jan [15], ożenił się z Zuzanną Gryczówną, córką wójta Jana Grycza.

U schyłku życia Jan Palarczyk po raz kolejny zmienił miejsce zamieszkania. 27 sierpnia 1764 roku w Cieszynie za 130 talarów kupił od szlachcianki Anny Karoliny Lichnowskiej nową karczmę w Kocobędzu (miejscowość sąsiadująca ze Stanisłowicami) z polem i zagrodą⁵⁸. Zmarł tamże w 1765 roku.

Jan Palarczyk miał pięciu synów. Losów najstarszego, Andrzeja [14], nie udało mi się odtworzyć (niewykluczone, że zmarł w dzieciństwie). Jan [15] przejął po ojcu karczmę w Kocobędzu, dając początek starszej linii Palarczyków z parafii cierlickiej. Jerzy [17] żył zaledwie sześć lat, a Adam [20] zmarł zaraz po urodzeniu. Z kolei najmłodszy Józef [25] dał początek młodszej linii Palarczyków z parafii cierlickiej.

Starsza linia z parafii cierlickiej – potomkowie Jana (1731–1766)

Jan Palarczyk [15] po śmierci ojca przejął karczmę w Kocobędzu, jednak zmarł już 10 maja 1766 roku. W małżeństwie z Zuzanną Gryczówną miał dwoje dzieci: Zuzannę [41] i Jana [42].

Po śmierci Jana Palarczyka [15] wdowa po nim 18 listopada 1766 roku w Cierlicku wyszła za mąż za Szymona Gojnego, katolika rodem ze Skoczowa, służącego⁵⁹. Małżeństwa między parobkami a bogatymi wdowami nie należały do rzadkości wśród chłopów na Śląsku Cieszyńskim – dla mężczyzny oznaczało to podniesienie statusu społecznego, kobieta, zwy-

Z tego powodu milczenie źródła nie przesądza o tym, że Palarczykowie nie mieli gospodarstwa w Cierlicku Dolnym, nie wspominając już o tym, że mogli takowe nabyć w Cierlicku Górnym.

57 Książnica Cieszyńska w Cieszynie [dalej: KCC], Archiwum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego [dalej: APTL], sygn. 41/13: O. Zawisza, *Ogólna historia Cierlicka*, 1919 [mps].

58 ZAO, Slezský stavovský archiv, inv. č. 977. E. Němec, *Kopíř těšínských privilegií v Státním archívu ve Vidni*, „Studie o Těšínsku” 1978, t. 6, s. 207, nr 312, podaje błędnie, że Palarczyk nabył gospodę w Cierlicku.

59 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 7, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 79–79v; Parafia rzymskokatolicka pw. śś. Piotra i Pawła w Skoczowie, Metryki ślubów 1759–1784, s. 70.

kle obarczona małymi dziećmi, zyskiwała nieocenioną pomoc w pracy na gospodarstwie. Zresztą warto pamiętać, że w ogóle czeladź w gospodarstwach chłopskich traktowano jak członków rodziny⁶⁰.

Prawdopodobnie Szymon Gojny przez jakiś czas zajmował się gospodarstwem Palarczyków w Kocobędzu⁶¹. Formalnie właścicielem był jego pasierb, skoro to Jan Palarczyk [42] jest wymieniony w gronie wielkich chałupników w urbarzu z 1770 roku⁶². Niedługo potem trzeba było sprzedać gospodarstwo, skoro późniejsze źródła nie wskazują na żaden związek Jana Palarczyka z Kocobędzem.

Szymon Gojny wraz z żoną Zuzanną i pasierbem Janem mieszkał później w Koniakowie (Koňákov, obecnie w granicach Czeskiego Cieszyna), miejscowości znajdującej się na terenie parafii cierlickiej. W 1820 roku, jako 103-letni staruszek, powziął myśl wybudowania kapliczki w tej wiosce. Pomysłu nie udało się zrealizować, dlatego ostatecznie zebrane środki przeznaczył na cele dobroczynne. Zmarł 20 lutego 1826 roku, przeżywszy według metryki zgonu 109 lat⁶³.

Jan Palarczyk [42] w wieku zaledwie 18 lat, 13 sierpnia 1778 roku, kupił w Stanisławicach grunt chałupniczy nr 44⁶⁴, gdzie zamieszkał na stałe najwcześniej jesienią 1779 roku. Zmarł w 1810 roku. Z dwóch małżeństw doczekał się pięciorga dzieci, w tym trzech synów: Jana [51], Jerzego [52] i Pawła [53].

Najstarszy, **Jan [51]** (1796–1842), w chwili śmierci ojca miał zaledwie 14 lat. Dopiero jako 31-letni mężczyzna, 7 listopada 1827 roku, wykupił rodzinny grunt w Stanisławicach nr 44⁶⁵. Kilka lat po śmierci Jana [51], 21 października 1852 roku, pozostawione przezeń gospodarstwo nabył jego syn Jerzy [78]⁶⁶. Ten z kolei gospodarował przez 30 lat na rodzinnych pięciu morgach, które w testamencie spisany 14 maja 1882 roku zapisał córce Annie [104]⁶⁷.

■ 60 A. Kamler, *Chłopi jako pracownicy najemni na wsi małopolskiej w XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, Warszawa 2005, s. 89–91. O braku dużego dystansu społecznego między poszczególnymi warstwami ludności wsi pańszczyźnianej pisał też: J. Burszta, *Wieś małopolska. Studium struktury i organizacji społeczno-przestrzennej wsi Grodzisko w powiecie łanuckim*, do druku przygotował W.J. Burszta, Poznań 1997, s. 92–93.

61 Brak księgi gruntowej Kocobędza z tego okresu powoduje, że trzeba opierać się w tym wypadku na księgach metrykalnych oraz urbarzach.

62 APK/C, KC, sygn. 2588, Urbarium Die Gemeinde Kotzobenz. Gospodarstwo w Kocobędzu było oznaczone jako nr 13.

63 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 187v (przyczyna zgonu: *Schlag*); O. Zawisza, *Kaplica Opatrzności Boskiej w Koniakowie*, Cieszyn 1913, s. 6–7.

64 ZAO, Velkostatek Karviná, sign. G 314mf, inv. č. 50, s. 238–239.

65 Ibidem, s. 241.

66 Ibidem, s. 241–242.

67 APK/C, Bezirksgericht Teschen, sygn. 1121, UV 19/82.

Drugi syn Jana [42], **Jerzy** [52] (1807–1850), nie posiadał własnego gruntu. W księgach metrykalnych występuje jako komornik, jedynie przy okazji zgonu został nazwany mieszaczem siodła. Jego dwaj synowie, **Franciszek** [86] (1842–1882) i **Józef** [89] (1850–1890), byli komornikami, przy czym pierwszy zdołał u schyłku życia wydzierżawić karczmę w Kotach (jako jej dzierżawca wymieniony w metryce zgonu). Na uwagę zasługuje Józef [88], który był członkiem Związku Śląskich Katolików (ZSK)⁶⁸, co jak na przedstawiciela dolnych warstw śląskocieszyńskiego chłopstwa jest rzeczą wyjątkową (zwykle do stowarzyszeń zapisywali się chłopcy posiadający ziemię, a bezrolni komornicy nie udzielali się w życiu społeczno-narodowym). Z synów Franciszka [86] starszy, **Franciszek** [115] (1866–1904), pracował jako robotnik w fabryce Kohna w Cieszynie⁶⁹, zaś młodszy, **Antoni** [119] (1876–1948), najpierw był kelnerem w Morawskiej Ostrawie (tak określony w metryce ślubu), później nabył gospodę w Cierlicku, która na początku XX wieku była miejscem spotkań politycznych i pełniła też funkcję domu kultury⁷⁰.

Trzeci syn Jana [42], **Paweł** [53] (1808–1854), w księgach metrykalnych występuje jako pracownik browaru i komornik w Kocobędzu.

Ryc. 3. Gospoda Antoniego Palarczyka [119] w 1917 roku

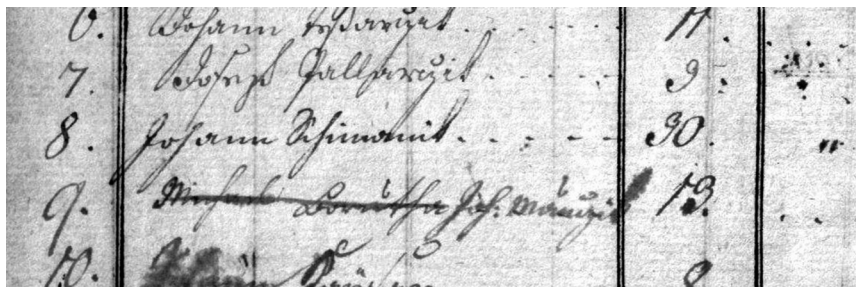
Źródło: Zbiory Ladislava Chroboczka, za: Eva Pohludková, *Historický vývoj obce Těrlícko. Těrlická přehrada jako významný mezník v dějinách obce*, Olomouc 2012 (praca dyplomowa napisana pod kierunkiem Pavla Kopečka, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta), http://theses.cz/id/8w2yc3/Diplomov_prce.pdf

■ 68 „Sprawozdanie Związku Śląskich Katolików za rok 1889”, s. 32; „Poseł Związku Śląskich Katolików” 1891, t. 16, s. 36.

69 PMMC, Metryki ślubów, t. 11 B, s. 316.

70 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 37 z 8.05.1907, s. 185; nr 85 z 23.10.1907, s. 427; nr 34 z 25.04.1908, s. 168; nr 36 z 2.05.1908, s. 178; nr 100 z 12.12.1908, s. 495; nr 51 z 25.06.1910, s. 4; nr 52 z 29.06.1910, s. 3; nr 13 z 15.02.1911, s. 3; nr 56 z 15.07.1911, s. 4; nr 65 z 16.08.1911, s. 3; „Poseł Ewangelicki”, nr 26 z 25.06.1910, s. 5; nr 33 z 19.08.1911, s. 6; nr 3 z 18.01.1913, s. 5; nr 50 z 13.12.1913, s. 5; „Ślązak”, nr 26 z 25.06.1910, s. 4; „Głos Ludu Śląskiego”, nr 50 z 12.12.1913, s. 4.

Młodsza linia Palarczyków z parafii cierlickiej – potomkowie Józefa (1749–1810)

Ryc. 4. Józef Palarczyk [25] w urbarzu z 1770 roku

Źródło: ZAO, Urbarníšní komise slezská v Opavě, inv. č. 902

Józef [25] został osierocony jako 16-latek. Być może przez pewien czas pomagał w pracy w karczmie i na gospodarstwie w Kocobędzu. W urbarzu z 1770 roku figuruje jako właściciel gruntu chałupniczego w Stanisławicach nr 3⁷¹. Zwykle przejęcie gruntu – a w przypadku Józefa nastąpiło to przed 1770 rokiem – łączyło się z ożenkiem, tymczasem Józef Palarczyk ożenił się dopiero w 1774 roku z Marią Wojkowską, młynarzówną ze Stanisławic.

Z dwóch synów Józefa [25] starszy, **Jan [44]** (1775–1826), po ślubie w 1799 roku osiedlił się w Łąkach (Louky). W księgach metrykalnych występuje jako stolarz i właściciel gruntu chałupniczego nr 73. Tylko dwóch jego synów dożyło dorosłości. Starszy, **Józef [54]** (*1801), w 1825 roku kupił grunt w Pogwizdowie, miejscowości sąsiadującej z Łąkami⁷². Młodszy syn Jana [44], **Jan [61]** (*1815), prawdopodobnie przez kilka lat mieszkał w Pogwizdowie, po czym wrócił do rodzinnych Łąk. Jego potomkowie w czasach austriackich nie udzielali się społecznie (w każdym razie nie udało mi się trafić na ślad ich działalności w miejscowej prasie i sprawozdaniach stowarzyszeń), pomijając wnuka, Jana (1878–1944), górnika w Stonawie, składającego się w 1914 roku na Czerwony Krzyż⁷³.

■ 71 ZAO, Urbarníšní komise slezská v Opavě, inv. č. 902. Liczba ta na pierwszy rzut oka wygląda na 9, tak ją odczytał D. Pindur, *Stanislavice*, [w:] R. Jež, D. Pindur, H. Wawrzeczka et al., *Český Těšín 1920–2020, Český Těšín – Ostrava – Třinec 2020*, s. 724, przypis 268. Jednak osoba spisująca urbarz zapisywała 9 bez zawijasa u dołu, dodatkowo w tymże urbarzu pojawia się nr 9 (ten grunt należał do Jana Wojkowskiego, teścia Józefa Palarczyka), z kolei Józef Palarczyk w księgach metrykalnych występuje jako właściciel gruntu chałupniczego w Stanisławicach nr 3.

72 APK/C, KC, sygn. 1942/261, k. 78v.

73 ZAO, SMSK, sign. F V 9, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1859–1898, s. 98; „Robotnik Śląski”, nr 47 z 3.10.1914, s. 4. Na pocz. XX w. żaden z Palarczyków z Łąk nie zasiadał we władzach samorządowych wsi: Státní okresní archiv Karviná [dalej: SOKAK], Archiv obce Louky, inv. č. 3, Protokoły rady gminy z l. 1901–1910.

Młodszy syn Józefa [25], **Józef [45]** (1777–1834), w 1803 roku ożenił się z Barbarą Pieknikówną z Suchej Dolnej. Pieknikowie byli rodziną wolnych chłopów⁷⁴. Zmarły dziesięć lat wcześniej ojciec Barbary, Andrzej Pieknik, był młynarzem w Suchej Dolnej i karczmarzem w Suchej Średniej⁷⁵.

Józef wprawdzie był jedynie chałupnikiem w Stanisłowicach nr 3, ale chyba cieszył się sporym uznaniem we wsi, skoro był najpierw przysiężnym (funkcja, którą można porównać do dzisiejszego radnego; poświadczony w 1800 roku), a później wójtem (poświadczony w 1813 roku)⁷⁶. Wprawdzie należało się spodziewać, że wójtami zostawali siedlacy (siedlakami na Śląsku Cieszyńskim nazywano właścicieli największych gospodarstw), ale w 1. połowie XIX wieku bywało, że zwierzchność feudalna wołała powierzać tę funkcję bardziej zależnym chłopom, czyli znacznie biedniejszym chałupnikom⁷⁷.

W 1823 roku Józef Palarczyk kupił grunt z karczmą w Kocobędzu nr 13⁷⁸, która wcześniej należała do jego dziadka i stryja. Karczmę tę zwano „Pod Grubą Lipą”; nazwa wzięła się od potężnego wiekowego drzewa znajdującego się w pobliżu⁷⁹.

Franciszek Palarczyk (1809–1887), karczmarz w Kocobędzu

Jedynym synem Józefa [45], który dożył pełnoletniości, był **Franciszek [66]** (1809–1887). Podstawowe wykształcenie odebrał najprawdopodobniej w szkole ludowej w Kocobędzu⁸⁰. 14 września 1830 roku odkupił od ojca grunt

■ 74 ZAO, Urbariałni komise slezská v Opavě, inv. č. 263. O Pieknikach w literaturze naukowej wspominał tylko A. Grobelný, *Drobnosti k dějinám těšínských vesnic v 18. a na počátku 19. století*, „Těšínsko” 1964, r. 7, nr 13–14, s. 24–25.

75 Data zgonu: ZAO, SMSK, sig. Ka III 8, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Suchej Średniej 1785–1828, k. 17. Młynarz: ZAO, SMSK, sig. Ka III 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Suchej Średniej 1785–1809, k. 18. Karczmarz: ZAO, SMSK, sig. Ka III 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Suchej Średniej 1785–1809, k. 2, 10.

76 Przysiężny: ZAO, Velkostatek Karviná, inv. č. 50, sig. G 314, k. 86v. Wójt: ZAO, SMSK, sygn. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 111. Należy zwrócić przy tym uwagę, że grupa chałupników była bardzo niejednolita: J. Chlebowczyk, *Różnicowanie i początki kapitalistycznego rozwarstwienia wsi cieszyńskiej u schyłku feudalizmu*, „Studia i Materiały z Dziejów Śląska” 1960, t. 3, s. 51.

77 W kontekście Grodzca zjawisko to wychwycił J. Polak, *Grodziec – wioska Królów*, „Kalendarz Cieszyński 2014”, s. 41.

78 ZAO, Sbíрка pozemkových knih, sign. G 239, k. 517v.

79 E. Farnik, *Gospoda...*, s. 107.

80 Szkołę kocobędzką otworzył w 1785 r. Andrzej Parnek, rzemieślnik. Początkowo uczył w izbie, od 1787 r. w drewnianym domu, który później wykupiła gmina. Do 1853 r. w szkole uczyli się katolicy i protestanci; po 1853 r. ewangelicy wybudowali

z karczmą w Kocobędzu⁸¹. Gospodę przez pewien czas wynajmował⁸², sam zaś był dodatkowo rzeźnikiem oraz cenionym weterynarzem amatorem⁸³.

Franciszek Palarczyk odegrał rolę w sporze językowym, który w latach 60. XIX wieku podzielił parafię cierlicką. W 1862 roku pochodzący z tej parafii Jan Źmijka, wikary we Frysztacie (obecnie w granicach miasta Karwina), wydał polski kancjonał, który zdobył sporą popularność. Cierlicki proboszcz Franciszek Ligocki zarządził, aby przy sumie śpiewać nie jak dotąd po morawsku, ale po polsku. Część parafian była niezadowolona z tej decyzji i napisała skargę do Generalnego Wikariatatu w Cieszynie, w efekcie spór eskalował i trwał ponad dwa lata. W 1864 roku przed dziekanem frydeckim Janem Kozialem musieli stawić się reprezentanci wszystkich gmin parafii cierlickiej. Trzej reprezentanci Kocobędza, wśród których był Franciszek Palarczyk, oświadczyli zgodnie: „Mówimy narzeczem śląsko-polskiem, w kościele zmieniono język morawski na polski”⁸⁴.

W 1872 roku Franciszek Palarczyk sprzedał grunt swojemu synowi, Józefowi [101], i przeszedł na wymowę⁸⁵.

Córki Franciszka Palarczyka, karczmarza w Kocobędzu

Franciszek Palarczyk [66] miał pięć córek, mężowie całej piątki pochodzili z bogatych chłopskich rodzin. Związki te z różnych przyczyn warto uzupełnić kilkoma zdaniem komentarza.

Najstarsza, **Anna** [93] (1833–1902), wyszła za mąż za Jana Czakoja,

szkołę murowaną, a katolickie dzieci uczęszczały do sąsiednich Mostów k. Cieszyna: J. Macura, *Z dziejów szkolnictwa polskiego na Zaolziu*, Czeski Cieszyn 1998, s. 229–230.

81 ZAO, Sbíрка pozemkových knih, sign. G 239, k. 518v.

82 APK/C, KC, sygn. 1098. Między 1848 a 1854 r. szynkarzem w Kocobędzu nr 13 był Marek Blumenthal, w 1857 r. Franciszek Palarczyk we własnej osobie.

83 E. Farnik, *Gospoda...*, s. 107.

84 O sporze pisała na bieżąco, chociaż zdawkowo „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 9 z 28.02.1863, s. 72; nr 38 z 19.09.1863, s. 304. Z literatury: O. Zawisza, *Ogólna historia Cierlicka*; E. Pit’ha, *Jazykový a národnostní spor v těrlické farnosti v letech 1862–1864*, Místek 1934; [F. Franek], *Polskość parafii cierlickiej*, „Nasz Kraj”, nr 17 z 27.04.1934, s. 3–4; nr 19 z 11.05.1934, s. 3–4; nr 22 z 1.06.1934, s. 3 (odpis całej pracy Franka, drukowanej w odcinkach, znajduje się w: KCC, sygn. RS AKC 00267). Praca Pit’hy ma jedynie wartość ze względu na cytowanie i referowanie źródeł, bo wnioski, jakie wysuwa na ich podstawie, są fałszywe; por. np. E. Pit’ha, *Jazykový a národnostní spor...*, s. 5: „Rok 1862 można označit za počátek polonisační éry ve farnosti těrlické. Až do té doby moravská řeč byla tu domovem, ve školách jí učili, po moravsku v těrlickém farním kostele a filiálním kostelíku na Kostelci se zpívalo” (pogrubienie – M.M.-T.). Tymczasem autor przywołuje źródła świadczące o czymś zupełnie przeciwnym.

85 ZAO, Sbíрка pozemkových knih, sign. G 239, k. 520.

siedlaka w Kocobędzu, protestanta. Był to pierwszy przypadek, kiedy Palarczykowie spowinowacili się z przedstawicielami szeroko rozumianych elit chłopskich wyznania ewangelicko-augsburskiego. Wszystkie dzieci tej pary zostały wychowane w wierze katolickiej⁸⁶.

Druga, **Rozyna [98]** (1844–1872), została żoną Alojzego Farnika, pochodzącego z siedlaczego rodu z Cierlicka Dolnego. Ich najmłodszym synem był Ernest Farnik (1871–1944), nauczyciel, działacz oświatowy, pisarz i publicysta⁸⁷. Kilkanaście lat temu opublikowano jego relację o okolicznościach śmierci matki:

Czarna ospa wybuchła we wsi, szczególnie w chałupkach drewnianych, starych, u ludzi biednych, robotników i robotnic rolnych. Matka sama mając już czworo nas, dzieci, opiekowała się dziećmi chorych matek, nosiła im krzepiący rosół i żywiła jak mogła, nie bacząc na niebezpieczeństwo zarażenia się, skoro była przeciw ospie szczepiona, jakoż wszystkie my, dzieci. Szczepienie to, zarządzone przez ojca, zdawało się dostateczną ochroną. Jednak zarazki były tak silne, że przemogły naturę i matka zapadła także na tę straszną chorobę, i zdaje się i my dzieci, gdyż starka [babcia – przyp. M.M.-T.] pokazywała mi często znaki po „chrostach” na moim czole. Śmierć nastąpiła pono w przeciągu kilku dni. Miałem wtenczas niecałych 16 miesięcy. Po pogrzebie matki zabrała mnie starka do siebie do Kocobędza, gdzie przebywałem na przemian u ciotek i u starki do ukończenia ośmiu lat⁸⁸.

Fakt, że Ernest Farnik po śmierci matki wychowywał się u swoich dziadków, Joanny i Franciszka Palarczyków, był nieznany dotychczasowej literaturze. W 1877 roku zaczął chodzić do szkoły ludowej: najpierw do ewangelickiej w Kocobędzu, a od 1878 roku do katolickiej w sąsiednich Mostach koło Cieszyna⁸⁹. Od 1886 roku uczył się w niemieckim gimnazjum w Cieszynie (polskiego wówczas jeszcze nie było), gdzie zdał maturę w 1894 roku⁹⁰.

■ 86 M. Morys-Twarowski, *Czakojowie z Kocobędza – zarys dziejów chłopskiego rodu ze Śląska Cieszyńskiego od XVII do początku XX wieku*, „Pamiętnik Cieszyński” 2019, t. 23, s. 95–96.

87 L. Brożek, *Farnik Ernest (1871–1944), dr fil., działacz na Śląsku*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 6, 1948, s. 371–372; W. Ogrodziński, *Dzieje piśmiennictwa śląskiego*, Katowice 1965, s. 328; M. Fazan, *Ernest Farnik (1871–1944). Sylwetka biograficzna*, „Rocznik Cieszyński” 1976, t. 3, s. 35–57; J. Golec, S. Bojda, *Słownik...*, t. 1, s. 93.

88 E. Farnik, *Gospoda...*, s. 108.

89 Ibidem, s. 106. W literaturze błędnie podaje się, że kształcił się w dwuletniej szkole w Cierlicku: M. Fazan, *Ernest Farnik...*, s. 36.

90 „Programm des k. k. (vereinigten) Staats-Gymnasiums in Teschen” 1891/1892, s. 47 (klasa 6); 1892/1893, s. 56 (klasa 7); 1893/1894, s. 51 (klasa 8).

Ryc. 5. Joanna Palarczyk z domu Grycz, żona Franciszka [66], ze swoim wnukiem, Ernestem Farnikiem. Zdjęcie wykonane w 1879 roku

Źródło: Zbiory Beaty Bigdy. Pierwodruk: E. Farnik, *Gospoda „Pod Grubą Lipą”*, „Kalendarz Cieszyński 2008” 2007, s. 106

Pozostałe córki Franciszka Palarczyka [66] znalazły mężów spoza parafii cierlickiej. **Maria** [99] (1846–1912) wyszła za mąż za Jana Marka, cieślę z Sibicy (Svibice), jednak między 1866 a 1869 rokiem małżonkowie zamieszkali na stałe w Kocobędzu⁹¹. Jan Marek był bratankiem Franciszka Marka, wójta Sibicy, i bratem stryjecznym Pawła Marka (1831–1894), również wójta Sibicy, polskiego działacza narodowego, członka zarządu Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego⁹².

Justyna [100] (1846–1919) wyszła za mąż za Józefa Wawrzyczka, rolnika w Kończycach Wielkich, trzykrotnie wybieranego wójtem gminy, członka polskich stowarzyszeń (Związek Śląskich Katolików, Dziedzictwo bł. Jana

91 PPMC, Metryki chrztów, t. 20 A, Sibica, s. 10; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 478.

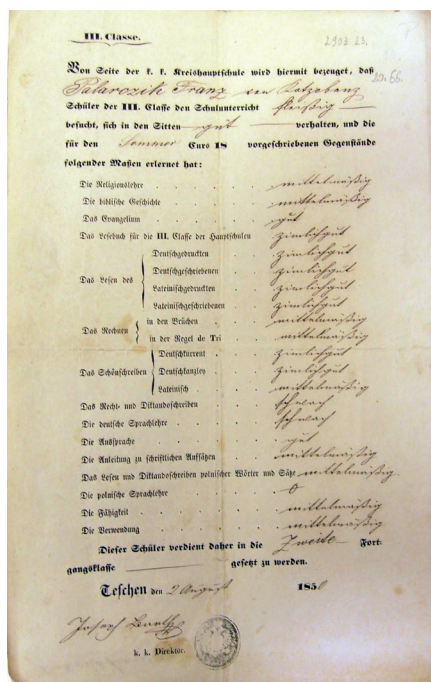
92 Biogram Pawła Marka: M. Morys-Twarowski, *Wójtowie na Śląsku Cieszyńskim 1864–1918. Studium propozograficzne*, t. 3, Kraków 2018, s. 127.

Sarkandra, Macierz Szkolna Księstwa Cieszyńskiego). Owdowiała w 1914 roku⁹³. W czasie I wojny światowej składała się na cele charytatywne⁹⁴.

Mężem najmłodszej, **Teresy [101]** (1849–1892), został Jan Mikula, siedlak w Olbrachcicach (Albrechtice).

Synowie Franciszka Palarczyka, karczmarza w Kocobędzu

Spśród synów Franciszka Palarczyka [66] czterech dożyło wieku dorosłego. **Franciszek [95]** (1836–1866) uczył się w Szkole Głównej w Cieszynie (w 1850 roku ukończył tam trzecią klasę)⁹⁵. Został później żandarmem⁹⁶. Zmarł bezzennie i bezpotomnie. Również **Jan [96]** (1839–1871) nie założył rodziny i odszedł z tego świata w rodzinnym domu w Kocobędzu.

Ryc. 6. Świadectwo szkolne Franciszka Palarczyka [95]

Źródło: KCC, APTL, sygn. 20, wiązka 66

Antoni [97] (1842–1906) w 1864 roku ożenił się z córką zagrodnika w Mostach koło Cieszyna (Mosty u Českého Těšína) i przeniósł się do miejscowości rodzinnej żony. Był bogatym gospodarzem. Posiadał grunty w Mostach nr 38 (ten przed śmiercią przekazał swojej wnuczce, Annie

93 M. Morys-Twarowski, *Wójtowie na Śląsku Cieszyńskim...*, t. 2, s. 108–109.

94 „Dziennik Cieszyński”, nr 67 z 23.03.1915, s. 3 („Na rzecz ludności polskiej zniszczonej przez obecną wojnę”).

95 KCC, APTL, sygn. 20, wiązka 66.

96 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 390; E. Farnik, *Gospoda...*, s. 109.

Billichównie) i nr 52 oraz w Brandysie (przedmieście Cieszyna, obecnie w granicach Czeskiego Cieszyna) nr 38⁹⁷. Dodatkowo w 1905 roku kupił grunt w Brandysie nr 40⁹⁸.

Aktywny na niwie społecznej i politycznej, należał do Towarzystwa Rolniczego Księstwa Cieszyńskiego⁹⁹. Popierał polski ruch narodowy¹⁰⁰. W 1896 roku znalazł się w komitecie wyborczym polskich i czeskich kandydatów narodowych (w okręgu Cieszyn – Frysztat – Jabłonków startowali wówczas ksiądz Ignacy Świeży i Jerzy Cienciała, a w okręgu Bielsko – Strumień – Skoczów Jan Michejda)¹⁰¹. W 1897 roku brał udział w polsko-czeskim wiecu w Morawskiej Ostrawie. Palarczyk został wymieniony przez „Gwiazdkę Cieszyńską” obok innych wybitniejszych osobistości na Śląsku, jak Andrzej Teper z Żukowa Dolnego, Jan Glajcar, Franciszek Górniak z Sibicy, Julian Kreisel z Jabłonkowa, Hilary Filasiewicz czy ksiądz Józef Londzin z Cieszyna¹⁰². Wybierano go co najmniej trzykrotnie wójtem Mostów¹⁰³, prowadził także gospodę „Przed Grabiną”¹⁰⁴. Zmarł w 1906 roku, pozostawiając jedną córkę, **Annę [126]** (1867–1935), żonę Ferdynanda Billicha.

Ferdynand Billich, niedoszły nauczyciel¹⁰⁵, był związany z polskim ruchem narodowym. Należał do Towarzystwa Rolniczego Księstwa Cieszyńskiego¹⁰⁶ i Związku Śląskich Katolików¹⁰⁷, składał się na Macierz Szkolną Księstwa Cieszyńskiego¹⁰⁸, a także na cele charytatywne¹⁰⁹. Był poważanym gospodarzem w Mostach koło Cieszyna; najlepszym tego potwierdzeniem jest fakt, że wielokrotnie wybierano go do wydziału gminnego. Po raz pierwszy w księgach protokołów pojawiał się jako mosteckie radny

■ 97 APK/C, Bezirksgericht Teschen, sygn. 252.

98 „Neue Schlesische Zeitung”, nr 54 z 5.07.1905, s. 3. Za zwrócenie uwagi na tę informację dziękuję prof. Januszowi Spyrze.

99 „Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego za rok 1885”, s. 8; „Rolnik Śląski”, nr 7 z 8.04.1888, s. 56. Prawdopodobnie do niego odnosi się informacja o Pawle Palarczyku, gospodarzu z Mostów, wyróżnionym na wystawie rolniczej w Cieszynie w 1893 r.; „Rolnik Śląski”, nr 21 z 12.11.1893, s. 162.

100 W 1891 r. jako elektor głosował w wyborach do Rady Państwa w Wiedniu na polskiego kandydata, księdza Ignacego Świeżego: „Nowy Czas”, nr 6 z 15.03.1891, s. 45.

101 „Opavský Týdenník”, nr 66 z 22.08.1896, s. 2.

102 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 40 z 2.10.1897, s. 462.

103 M. Morys-Twarowski, *Wójtowie na Śląsku Cieszyńskim...*, t. 2, s. 335.

104 E. Farnik, *Gospoda...*, s. 109.

105 W l. 1876–1877 uczył się w Seminarium Nauczycielskim w Cieszynie: APK/C, K.k. Lehrerbildungsanstalt in Teschen, sygn. 50, nr 3; sygn. 54, nr 3.

106 „Rolnik Śląski”, nr 9 z 8.05.1898, s. 73.

107 „Poseł Związku Śląskich Katolików” 1913, t. 40, s. 51; 1915, t. 43, s. 48.

108 Na polskie gimnazjum w Cieszynie – „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 9 z 26.02.1898, s. 97; na Macierz Szkolną – „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 10 z 8.03.1902, s. 117.

109 „Na rzecz polskiej ludności zniszczonej obecną wojną”: „Dziennik Cieszyński”, nr 118 z 26.05.1915, s. 4.

w 1901 roku (starsze protokoły nie zachowały się) i pełnił tę funkcję nieprzerwanie do 1920 roku¹¹⁰.

Również ostatni z synów Franciszka Palarczyka [66], który doczekał dorosłości, **Józef [102]** (1851–1899), był wyróżniającą się postacią. W 1874 roku ożenił się z Zuzanną Pszczółką, córką Jerzego, siedlaka w Koniakowie koło Cieszyna. Ród Pszczółków był związany od XVII wieku z Krasną (obecnie w granicach Cieszyna), gdzie posiadali największe gospodarstwo we wsi¹¹¹. Dopiero ojciec Zuzanny przeniósł się do Koniakowa (Koňákov). Jerzy Pszczółka (1828–1919), jak pisała we wspomnieniu pośmiertnym „Gwiazdka Cieszyńska”, „odznaczał się głęboką religijnością i prawością charakteru, jako wzorowy rolnik i obywatel był powszechnie lubiany i poważany”¹¹².

Józef Palarczyk nie gospodarował długo na rodzinnym gruncie w Kocobędzu nr 13, który wraz z gospodą przeszedł w ręce spokrewnionego rodu Poloków – Jan Polok (1845–1927) był synem Rozyny Palarczyk [70] i najbliższym kuzynem Józefa Palarczyka [102], jego żoną była Maria Czako (1854–1904), córka Anny Palarczyk [93] i zarazem siostrzenica Józefa Palarczyka [102]. Syn Marii i Jana Poloków, Jan Polok (*1883), hołdował tradycji małżeństw endogamicznych, bo w 1906 roku ożenił się ze swoją cioteczną siostrą, Ewą Lipą (*1887), córką Ewy Czako i wnuczką po kądzieli Anny Palarczyk [93].

Sam Józef Palarczyk opuścił Kocobędz. Na przełomie 1874 i 1875 roku wspólnie z żoną Zuzanną kupili w Goleszowie grunt oznaczony jako nr 8¹¹³. Od 1879 roku był wybierany do wydziału gminy Goleszów (odpowiednik dzisiejszej rady gminy), w latach 1882–1885 i 1888–1897 pełnił również funkcję radnego (według dzisiejszej terminologii członek zarządu gminy)¹¹⁴. Należał do komitetu kościelnego w Goleszowie¹¹⁵. Był także jednym z założycieli miejscowej Czytelni Katolickiej, otwartej 20 stycznia

■ 110 SOKAK, Archiv obce Mosty u Českého Těšína, inv. č. 1.

111 M. Morys-Twarowski, *Pszczółkowie z Krasnej koło Cieszyna od XVII do początku XX wieku*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2011, t. 138, s. 97–108 (w artykule tym brak biogramu Jerzego Pszczółki, którego kilkanaście lat temu nie zdołałem powiązać z rodem siedlaków z Krasnej). Opis gruntu Pszczółków: „Nasz Lud”, nr 7 z 11.02.1928, s. 4.

112 PMMC, Metryki chrztów, t. 17 B, Krasna, s. 3; APK/C, Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Goleszowie, sygn. 1, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleszowie 1785–1909, Goleszów, s. 105; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 39 z 23.05.1919, s. 4.

113 APK/C, KC, sygn. 1942/12, k. 34.

114 Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej, Bezirkshauptmannschaft in Bielitz, sygn. 886, s. 76; sygn. 888, s. 482; sygn. 890, s. 284; sygn. 891; sygn. 893, s. 431; APK/C, Akta Gminy Goleszów, sygn. 4, s. 3 (7 marca 1895 r.), 7 (7 czerwca 1895 r.), 8 (23 czerwca 1895 r.), 19 (21 kwietnia 1896 r.), 27 (26 stycznia 1897 r.).

115 Por. „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 45 z 11.11.1893, s. 451.

1895 roku (jej siedziba mieściła się w domu Palarczyków). Józef Palarczyk był jej wiceprezesem (1895–1896)¹¹⁶, członkiem zarządu (1896–1897)¹¹⁷ i prezesem (od 1897)¹¹⁸. Podobnie jak jego krewni popierał polski ruch narodowy – należał do Związku Śląskich Katolików¹¹⁹. Zmarł w 1899 roku na apopleksję.

Potomstwo Józefa Palarczyka z Goleszowa

Spośród dzieci Józefa [102] i Zuzanny Palarczyków pełnoletniości dożyło troje: Maria [127], Karol [130] i Franciszek [131].

Maria [127] (1875–1977) wychowywała się na pensji u boromeuszek w Cieszynie. Jak odnotowano: „Była ciekawa nowości, czytając wiele, zwłaszcza literaturę fachową”¹²⁰. W 1895 roku poślubiła Karola Tomaszczyka, zamożnego rolnika z Zabrzegu. Na ich weselu zebrano składkę na Macierz Szkolną Księstwa Cieszyńskiego¹²¹. Maria w historii Zabrzegu zapisała się jako fundatorka dzwonu w miejscowym kościele¹²².

Ryc. 7. Maria Palarczyk [127], żona Karola Tomaszczyka

Źródło: zbiory Przemysława Czernka

Karol [130] (1879–1940), starszy syn Józefa [102], uczęszczał do szkoły ludowej w Goleszowie, a w latach 1892–1894 do niemieckiego gimnazjum w Cieszynie (polskie otworzono dopiero w 1895 roku)¹²³. Pojawiająca się

116 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 4 z 26.01.1895, s. 35.

117 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 9 z 29.02.1896, s. 92.

118 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 8 z 20.02.1897, s. 80.

119 „Sprawozdanie Związku Śląskich Katolików za rok 1889”, s. 14; „Poseł Związku Śląskich Katolików”, t. 15, Cieszyn 1891, s. 61.

120 J. Wrzoł, W. Tyc, *Cmentarz w Zabrzegu*, s. 203.

121 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 45 z 9.11.1895, s. 452.

122 J. Wrzoł, W. Tyc, *Cmentarz w Zabrzegu*, s. 133–134.

123 „Programm des k. k. (vereinigten) Staats-Gymnasiums in Teschen” 1892/1893, s. 55; 1893/1894, s. 50. H. Rechowicz, *Karol Palarczyk...*, s. 56, i W. Marcoń, *Karol Palarczyk...*, s. 191; idem, *Leksykon posłów...*, s. 116, piszą o czterech klasach gimnazjum ukończonych przez Karola Palarczyka, czego nie potwierdzają gim-

w literaturze informacja, że ukończył szkołę rolniczą w Kocobędzu¹²⁴, nie znajduje potwierdzenia w szkolnych sprawozdaniach¹²⁵.

Objąwszy gospodarstwo w Goleszowie nr 8, dość szybko zaczął się udzielać w polskich organizacjach, obejmujących swoim zasięgiem doelowo cały Śląsk Cieszyński. W 1902 roku wstąpił do Towarzystwa Rolniczego Księstwa Cieszyńskiego¹²⁶, w 1905 roku do Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego¹²⁷ i w mniej więcej tym samym czasie do Związku Śląskich Katolików¹²⁸. Jeszcze przed wybuchem I wojny światowej stał się znaczącą postacią w polskim ruchu narodowym.

W 1907 roku w czasie kampanii przed wyborami do Rady Państwa w Wiedniu znalazł się w gronie 72 mężów zaufania ZŚK¹²⁹. Był też jednym z mówców na zgromadzeniu przedwyborczym ZŚK w Czytelni Katolickiej w Goleszowie¹³⁰. Znalazł się w Komitecie organizującym pierwszy wiec katolicki Księstwa Cieszyńskiego, który odbył się 6 września 1908 roku w Cieszynie. Był też, obok Karola Szotkowskiego, kierownika szkoły w Mnisztwie, i Józefa Jendrulka, kierownika szkoły w Rudniku, jego sekretarzem¹³¹. 8 kwietnia 1911 roku na walnym zgromadzeniu ZŚK w Cieszynie postanowiono na wniosek Karola Palarczyka mianować księdza Józefa Londzina kandydatem w okręgu bielskim w wyborach do Rady Państwa w Wiedniu¹³². W 1912 roku został wybrany do zastępstwa wydziału Towarzystwa Rolniczego Księstwa Cieszyńskiego i ponownie w 1914 roku (przez aklamację, jak cały zarząd)¹³³. W 1914 roku wybrano go członkiem wydziału ZŚK¹³⁴.

nazjalne sprawozdania (np. „Programm des k. k. (vereinigten) Staats-Gymnasiums in Teschen” 1898/1899, s. 54–58).

124 H. Rechowicz, *Karol Palarczyk...*, s. 56; W. Marcoń, *Karol Palarczyk...*, s. 191.

125 „Jahresbericht der österr.-schlesischen Landes-Ackerbauschule Kotzobendz bei Teschen” 1898/1899, T. 25, S. 16–23, gdzie znalazł się wykaz absolwentów od początku istnienia szkoły.

126 „Rolnik Śląski”, nr 6 z 23.03.1902, s. 41.

127 „Sprawozdanie Macierzy Szkolnej dla Księstwa Cieszyńskiego” 1905, 1906, 1907.

128 H. Rechowicz, *Karol Palarczyk...*, s. 56, i W. Marcoń, *Karol Palarczyk...*, s. 192; idem, *Leksykon posłów...*, s. 116, twierdzą, że należał do ZŚK dopiero od 1917 r., co jest nieprawdą, zob. „Poseł Związku Śląskich Katolików” 1906, t. 32, s. 39; 1913, t. 40, s. 51; 1914, t. 42, s. 57. Trudno powiedzieć, dlaczego H. Rechowicz, *Sejm Śląski 1922–1939*, Katowice 1971, s. 346, nazywa Karola Palarczyka robotnikiem. Był (dość bogatym) rolnikiem.

129 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 37 z 8.05.1907, s. 184.

130 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 34 z 27.04.1907, s. 167. Skupił się na krytyce systemu kurialnego, nazywając parlament austriacki ostatnim parlamentem klasowym.

131 „Gwiazdka Cieszyńska” nr 70 z 29.08.1908, s. 343; nr 73 z 9.09.1908, s. 359.

132 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 29 z 11.04.1911, s. 2.

133 „Rolnik Śląski”, nr 24 z 23.12.1912, s. 385; nr 4 z 28.02.1914, s. 72.

134 „Poseł Związku Śląskich Katolików” 1914, t. 42, s. 43.

Ryc. 8. Karol Palarczyk [130] na tableau członków Klubu Chrześcijańskiej Demokracji Sejmu Śląskiego

Źródło: Śląska Biblioteka Cyfrowa

Jednocześnie część działań skupiał na rodzinnej miejscowości. Zaczął dość szybko, bo mając niewiele ponad 20 lat. 28 stycznia 1900 roku został wybrany członkiem wydziału Czytelni Katolickiej w Goleszowie¹³⁵, później pełnił funkcję prezesa¹³⁶. Był też sekretarzem oddziału polskiego stowarzyszenia „Jedność” w Goleszowie¹³⁷, członkiem dyrekcji założonego w 1908 roku Towarzystwa Chrześcijańskiej Spółki Spożywczej¹³⁸ oraz jednym z inicjatorów powstałej w 1909 roku Chrześcijańskiej Spółkowej Kasy Oszczędności i Pożyczek¹³⁹. Oprócz tego przewodniczył Spółce Drenarskiej¹⁴⁰, a 14 stycznia 1912 roku wybrano go sekretarzem i kasjerem Ochotniczej Straży Pożarnej¹⁴¹. Udzielał się też wraz z młodszym bratem, Franciszkiem, w amatorskim ruchu teatralnym¹⁴². Jak przystało na polskiego działacza tych czasów, składał się na cele narodowe i społeczne¹⁴³. Co godne odnotowania, działalność społeczna Karola Palarczyka nie szła

135 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 5 z 3.02.1900, s. 57.

136 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 22 z 28.01.1920, s. 3.

137 „Głos Ludu Śląskiego”, nr 45 z 5.11.1904, s. 3.

138 „Dziennik Cieszyński”, nr 292 z 19.12.1908, s. 3.

139 T. Wrzecionko, *Historia spółdzielczości bankowej w Goleszowie – część I*, „Panorama Goleszowska” 2007, nr 10, s. 16.

140 „Rolnik Śląski”, nr 14 z 28.07.1912, s. 232.

141 „Ślązak”, nr 4 z 27.01.1912, s. 5.

142 „Głos Ludu Śląskiego”, nr 37 z 13.09.1902, s. 2. Por. też „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 8 z 24.02.1906, s. 60, i „Dziennik Cieszyński”, nr 46 z 25.02.1906, s. 4, chociaż w tym wypadku nie wiadomo, do którego z braci Palarczyków odnosiła się podana informacja.

143 Na Macierz Szkolną: „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 46 z 18.11.1905, s. 319.

w parze z samorządową. Dopiero w 1917 roku został wybrany do zastępstwa gminnego¹⁴⁴. W ramach uzupełnień członków wydziału, 28 grudnia 1918 roku wszedł doń z ramienia ZŚK¹⁴⁵. Była to wówczas częsta praktyka – wybory do samorządu gminnego w czasach austriackich były niedemokratyczne, więc Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego niwelowała nie-reprezentatywność tych gremiów, włączając do ich składu Polaków.

Miarą pozycji Karola Palarczyka w gronie polskich elit Śląska Cieszyńskiego było dokooptowanie go 2 grudnia 1919 roku jako reprezentanta ZŚK do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w miejsce Karola Jungi, posła do Sejmu Ustawodawczego w Warszawie¹⁴⁶.

Działalność Karola Palarczyka w okresie międzywojennym (był m.in. posłem na Sejm Śląski wszystkich czterech kadencji) została szczegółowo przedstawiona w literaturze¹⁴⁷. Po wybuchu II wojny światowej został aresztowany przez Niemców i umieszczony w obozie w Skrochowicach pod Opawą. Zwolniony po dwóch miesiącach, zaangażował się w działalność konspiracyjnej organizacji „Orzeł Biały”. Ponownie aresztowany w kwietniu 1940 roku, został osadzony w więzieniu w Cieszynie. 26 maja przewieziono go do obozu w Dachau, a stamtąd 30 sierpnia do Sachsenhausen, gdzie zginął 10 listopada 1940 roku¹⁴⁸.

Franciszek [131] (1882–1929), młodszy syn Józefa [102], od 1894 roku uczył się w Szkole Realnej w Cieszynie¹⁴⁹. W tym czasie został członkiem tajnego stowarzyszenia polskiej młodzieży „Jedność”¹⁵⁰. Po zdanej maturze

■ 144 APK/C, Akta Gminy Goleiszów, sygn. 4b, s. 144. Wcześniej w protokołach jego nazwisko pojawia się jedynie w związku z szutrowaniem drogi gminnej: ibidem, s. 9 (1908 r.), 37, 43–44 (1909 r.), 54 (1910 r.), 76 (1911 r.), 96 (1912 r.).

145 APK/C, Akta Gminy Goleiszów, sygn. 4b, s. 171.

146 KCC, sygn. RS KC 00028, Księga protokołów Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, k. 219. Obecność Palarczyka na posiedzeniach Rady: ibidem, k. 225, 230, 234, 241, 243, 245, 273.

147 Najszerzej pisał W. Marcoń, *Karol Palarczyk...*, s. 192–204. Zwięzła charakterystyka w kompendiach biograficznych: H. Rechowicz, *Karol Palarczyk...*, s. 57; J. Golec, S. Bojda, *Słownik...*, t. 2, s. 171.

148 L. Brożek, R. Hajduk, A. Targ, H. Rechowicz, *Materiały do listy strat kultury polskiej na Śląsku w latach 1939–1945*, „Zaranie Śląskie” 1960, t. 23, z. 4, s. 644; H. Rechowicz, *Palarczyk Karol...*, s. 57. Z.A. Jastrzębiec Peszkowski, S.Z.M. Zdrojewski, *Śląsk w grobach Katynia*, Warszawa – Łódź – Miednoje 2000, s. 155, wśród zamordowanych w Ostaszkowie wymieniają Karola Palarczyka, posła na Sejm Śląski. Można domyślać się źródła tej pomyłki. Wśród policjantów ze Śląska Cieszyńskiego zamordowanych wiosną 1940 r. w budynku NKWD w Kalinie strzałem w potylicę miał znaleźć się Karol Palarczyk, pracujący na posterunku w Boguminie. Tak się nie stało, bo w porę wyskoczył z pociągu wiozącego go ze Lwowa na wschód i szczęśliwie dotarł do Bielska: M. Borák, *Ofiary Zbrodni Katyńskiej z obszaru byłej Czechosłowacji*, Opawa 2011, s. 17.

149 „Jahresbericht der k.k. Staats-Oberrealschule in Teschen” 1894/1895, s. 35; 1897, s. 94; 1899, s. 30; 1900, s. 35; 1901, s. 22; 1902, s. 44.

150 *Księga pamiątkowa ku uczczeniu 40. rocznicy założenia stowarzyszenia „Jedność” w Cieszynie*, red. J. Galicz, Cieszyn 1926, s. 161.

i uzyskaniu tytułu technika, w 1902 roku studiował przez osiem semestrów na Politechnice Lwowskiej (w roku akademickim 1902/1903 mechanikę, w latach 1903–1907 inżynierię lądową). W roku akademickim 1904/1905 odbył służbę wojskową. W latach 1907–1911 studiował na Politechnice Wiedeńskiej, początkowo na Wydziale Ogólnym, a od 1908 roku inżynierię budownictwa. Ostatnie egzaminy na Politechnice Wiedeńskiej zdał w 1912 roku¹⁵¹. W latach studenckich należał do Stowarzyszenia Akademików Polskich na Śląsku „Znicz”¹⁵². Po studiach zamieszkał na stałe w Wiedniu; w czasie I wojny światowej został powołany do wojska austriackiego. W latach 1917–1918 walczył na froncie albańskim¹⁵³.

W nocy z 31 października na 1 listopada 1918 roku uczestniczył w przewrocie wojskowym, w wyniku którego władzę w Cieszynie przejęła reprezentacja miejscowych Polaków¹⁵⁴.

W listopadzie 1918 roku, mając stopień kapitana, został mianowany szefem sztabu polskich wojsk stacjonujących na Śląsku Cieszyńskim, które po czeskim ataku w styczniu 1919 roku przekształcono w Dowództwo Frontu Śląskiego¹⁵⁵. Można dodać, że w 1920 roku czeska prasa fałszywie oskarżała go o udział w napadzie na Dom Śląski w Cieszynie. Czeski „Moravsko-slezský denník” miał twierdzić, że Palarczyk został schwytany na gorącym uczynku przez francuskiego pułkownika Bourgeoisa, a jednym ze świadków tego zdarzenia był ksiądz Eugeniusz Brzuska (nawiasem mówiąc, przebywający w tym czasie w Warszawie). W rzeczywistości Bourgeois otrzymał donos, że polski oficer w cywilnym ubraniu siedzi w cieszyńskiej kawiarni „Pod Jeleniem”. Po wylegitymowaniu Franciszka Palarczyka okazało się, że jest zdemobilizowanym polskim oficerem, więc zostawiono go w spokoju¹⁵⁶.

■ 151 Technische Universität Wien Archiv, Hauptkatalog 1907/08, Matrikelschein No. 383; Technische Universität Wien Archiv, Staatsprüfung, Prot. Nr. 121 ex 1909/10. Zob. też: „Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für der Kaiserliche und Königliche Kriegsmarine für 1908”, Wien 1907, s. 934.

152 „Sprawozdanie Wydziału Stowarzyszenia Akademików Polskich na Śląsku »Znicz« w Cieszynie za l. 1900/1901 do 1902/1903”, Cieszyn 1903, s. 15.

153 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 42 z 4.06.1929, s. 3; S. Król, *Kawalerowie Virtuti Militari...*, s. 130.

154 S. Król, *Kawalerowie Virtuti Militari...*, s. 130.

155 K. Matusiak, *Walki o Ziemię Cieszyńską w latach 1914–1920. Pamiętniki*, Cieszyn 1930, s. 173, 219; F. Latinik, *Walka o Śląsk Cieszyński w r. 1919*, Cieszyn 1934, s. 46. Zob. też: „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 42 z 4.06.1929, s. 3; K. Grycz, *Z pamiętnika wojennego*, „Poseł Ewangelicki”, nr 50 z 14.12.1929, s. 3 (zwraca uwagę na brak doświadczenia Palarczyka na tym stanowisku).

156 „Dziennik Cieszyński”, nr 113 z 21.05.1920, s. 3; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 113 z 21.05.1920, s. 2.

Franciszek Palarczyk jako oficer artylerii walczył później z nawałą bolszewicką¹⁵⁷. Został odznaczony Orderem Virtuti Militari V klasy (nadany w 1922 roku), Krzyżem Walecznych II klasy i odznaczeniem „Za obronę Śląska”¹⁵⁸. Po zakończeniu działań wojennych pracował w Radzie Narodowej Księstwa Cieszyńskiego¹⁵⁹. W 1922 roku osiadł w Białymstoku, gdzie zdobył uznanie nie tylko jako przedsiębiorca budowlany, ale też jako działacz społeczny. Pewnym miernikiem jego popularności był wybór do zarządu miasta¹⁶⁰. Zachorowawszy, wrócił w rodzinne strony celem podratowania zdrowia¹⁶¹. Zmarł 22 maja 1929 roku w Góleszowie.

Palarczykowie a kwestie językowe

Palarczykowie byli rodem funkcjonującym na pograniczu językowym – ale nie *sensu largo*, jak się często pisze o dawnym Księstwie Cieszyńskim, ale *sensu stricto*. Aby sobie to uzmysłować, warto porównać kilka miejscowości, w których mieszkali: Szobiszowice (swoiste gniazdo rodowe), Cierlicko, Stanisławice i Kocobędz oraz Łąki. Wprawdzie można dopisać tutaj jeszcze kilka miejscowości, ale dotyczyły one innych linii rodu albo miejscowości, gdzie Palarczykowie mieszkali stosunkowo krótko.

Ich struktura językowa na przestrzeni stuleci przedstawia poniższa tabela, przy czym pozostawiłem określenia mowy stosowane w źródłach.

Tabela nr 1. Język/dialekt mieszkańców wybranych miejscowości na Śląsku Cieszyńskim

	Szobiszowice	Cierlicko	Stanisławice	Kocobędz	Łąki
1679	morawski	polski	polski	polski	

■ 157 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 42 z 4.06.1929, s. 3; S. Król, *Kawalerowie Virtuti Militari...*, s. 130.

158 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 39 z 24.05.1929, s. 5; nr 42 z 4.06.1929, s. 3; F. Latinik, *Walka o Śląsk Cieszyński...*, s. 140, 142; E. Długajczyk, *Odznaczenia za obronę Śląska Cieszyńskiego w 1919 roku*, Katowice 2007, s. 67; S. Król, *Kawalerowie Virtuti Militari...*, s. 130.

159 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 39 z 24.05.1929, s. 5.

160 „Dziennik Białostocki”, nr 331 z 28.11.1928, s. 4; nr 338 z 5.12.1928, s. 4; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 42 z 4.06.1929, s. 3; „Przewodnik Parafialny Białostocki. Miesięcznik informacyjno-religijny”, r. 1, czerwiec 1929, nr 6, s. 4. O działalności Franciszka Palarczyka jako budowniczego pisał też: K.A. Jabłoński, *Budownictwo kościelne 1795–1939 na terenie archidiecezji białostockiej*, Białystok 2002, s. 170.

161 „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 39 z 24.05.1929, s. 5.

ok. 1800	morawsko- śląski	śląsko- polski	śląsko-polski	śląsko- polski	śląsko- polski
1847	czeski	polski	polski	polski	polski
1900	czeski/ morawski	polski	polski	polski	polski

Oprac. Michael Morys-Twarowski na podstawie: *Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900*, t. 11: *Schlesien*, Wien 1906; I. Panic, *Język mieszkańców Śląska Cieszyńskiego od średniowiecza do połowy XIX wieku*, Cieszyn 2016, s. 49, 56, 102, 109, 113, 125, 130

Palarczykowie w żaden sposób nie stanowili wyjątku. Opisani przedstawiciele linii związanej z Cierlickiem, Stanisłowicami i Kocobędzem jednoznacznie deklarowali się jako Polacy lub osoby mówiące językiem polskim (w czasach austriackich narodowość definiowano przez język rodzinny). Dodać jeszcze można przykład Józefa Palarczyka (*1871) z Łąk, który w czechosłowackim spisie z 1921 roku zadeklarował się jednoznacznie jako Polak – i to w spisie, którego celem było zaniżenie do minimum liczby Polaków na terenie Zaolzia¹⁶².

Z drugiej strony szobiszowiccy Palarczykowie – choć może właściwiej byłoby pisać o nich, używając wariantu Palarčík – w spisach deklarowali jako język codzienny (potoczny) morawski (tak w 1880 roku Franciszek, urodzony w 1830 roku w Szobiszowicach, zamieszkały we Frydku¹⁶³, oraz w 1900 roku Franciszek, urodzony w 1845 roku w Szobiszowicach, zamieszkały w 1900 roku we Frydku¹⁶⁴) lub czeski (Helena, urodzona w 1889 roku w Starym Mieście koło Frydku, przynależna do Szobiszowic, zamieszkała w 1910 roku we Frydku¹⁶⁵). Zdarzały się też deklaracje niemieckiego, ale w spisach austriackich sztucznie zawyżano liczbę ludności niemieckojęzycznej w Księstwie Cieszyńskim, więc specjalnie nie ma co do tego przykładać wagi. Jan Palarczyk (Palarčík), urodzony w 1865 roku

■ 162 SOKAK, Okresní úřad Fryštát, karton 27, Łąki, dom nr 140.

163 Státní okresní archiv Frýdek-Místek, Archiv města Frýdek, inv. č. 1742, Frydek, dom nr 264, mieszkanie nr 1. Korzystałem z wersji online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=462a7d3d-7bd3-45c8-95e1-f15c664b336336751&scan=b4a-806ee5f5fd10ef498936b085619dc>, dostęp: 19.07.2022.

164 Státní okresní archiv Frýdek-Místek, Archiv města Frýdek, inv. č. 1746, Frydek, ul. Neuhoř, dom nr 360, mieszkanie nr 2. Korzystałem z wersji online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=ab46d576-b05c-49e3-ab27-73ff4d8331ad41698&scan=769a48652eeac1d7ae67500535dc8bbbc>, dostęp: 19.07.2022.

165 Státní okresní archiv Frýdek-Místek, Archiv města Frýdek, inv. č. 1748, Frydek, ul. Neuhoř, dom nr 423, mieszkanie nr 1. Korzystałem z wersji online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=3cc5e530-3a12-416f-a69a-41bf-07663fa432383&scan=bbf9d572ccd1ec6c1940913b7761488e>, dostęp: 19.07.2022.

w Szobiszowicach, zamieszkały we Frydku, w spisie z 1910 roku deklaruje jako język codzienny niemiecki (podobnie jak i jego żona)¹⁶⁶, jedenaście lat później jest już Czechem¹⁶⁷.

Nieco upraszczając, można mówić o „morawskich (ewentualnie czeskich) Palarčikach z parafii domasłowickiej” i „polskich Palarczykach z parafii cierlickiej”. Patrząc z perspektywy chłopów pańszczyźnianych, różnice językowe to nie kwestia wyborów moralnych i więzi z przodkami, ale rzecz czysto praktyczna, komunikacyjna. Nawet wygodniej byłoby mówić po morawsku/czesku, bo dawniej było trudno i o polskie śpiewniki, i o polskie podręczniki w szkołach.

Można stwierdzić, że opisywana linia rodu Palarczyków z parafii cierlickiej spolonizowała się, bo przeniosła się z wioski, której mieszkańcy mówili po morawsku/czesku, do wiosek, których mieszkańcy mówili po polsku. Wydaje mi się, że w tym wypadku lepiej spojrzeć z innej perspektywy. Jan Palarczyk [6] (1705–1766) bierze sobie żonę z Cieszyna, gdzie dominuje język polski, i spędza resztę życia w miejscowościach, których mieszkańcy mówią po polsku (Cierlicko, Stanisławice, Kocobędz). Nic więc dziwnego, że jego dzieci będą mówić w tym samym języku co ich otoczenie, a nie w języku ojca emigranta, chociażby z nieodległej wioski.

Nie była to bariera uniemożliwiająca komunikację – w XVIII i 1. połowie XIX wieku mieszkańcy Szobiszowic i Cierlicka potrafili się porozumieć, tym bardziej, że miejscowi Polacy mieli styczność z językiem czeskim/morawskim czy to za pośrednictwem śpiewników i modlitewników, czy to za pośrednictwem podręczników szkolnych, o których wymianę na polskie, zrozumiałe dla uczniów, przez wiele lat bezskutecznie apelowały lokalne władze szkolne.

Obraz makro oddający sytuację w poszczególnych miejscowościach Śląska Cieszyńskiego znajduje potwierdzenie w obrazie mikro na przykładzie rodu Palarczyków/Palarčików. Jednocześnie należy odrzucić twierdzenia o jakoby przechodnich dialektach, przechodzących ze „śląsko-czeskiego” w „śląsko-polski” między rzekami Ostrawicą a Olzą¹⁶⁸. Granica rzeki Olzy jest skrajnym anachronizmem, mającym swoje korzenie w podziale dawnego Księstwa Cieszyńskiego z 1920 roku, żadne wcze-

■ 166 Státní okresní archiv Frýdek-Místek, Archiv města Frýdek, inv. č. 1746, Frydek, ul. Pfarrgasse, dom nr 92, mieszkanie nr 3. Korzystałem z wersji online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=afc7c79b-8a04-4dbf-9f7f-a6ecfef2b43342201&scan=f6606a1d4223e32e84d4f7c021c801ab>, dostęp: 19.07.2022.

167 Státní okresní archiv Frýdek-Místek, Archiv města Frýdek, inv. č. 1750, Frydek, ul. Těšínská, dom nr 188, mieszkanie nr 4. Korzystałem z wersji online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=ea4dca89-4708-4def-b148-3b44b6df57f352368&scan=32383a4312601e24e9788aee85af94a3>, dostęp: 19.07.2022.

168 Tak Milan Šmerda, *Život Ondry Foltýna, slezského sedláka a statečného člověka*, Brno 2003, s. 86.

śniejsze źródło nie usprawiedliwia używania Olzy jako granicy językowej. Niedwuznacznie wskazuje to na polityczne motywacje takich twierdzeń, co kładzie się pewnym cieniem na dorobku – skądinąd naprawdę dobrych w swoim fachu – historyków.

Tak samo należy ocenić czechizowanie imion i nazwisk przedstawicieli opisywanej tutaj linii Palarczyków w najnowszej monografii Czeskiego Cieszyna. Wprawdzie autorzy zapewniali, że w przypadkach o potwierdzonej narodowości – nie wyjaśniając, jak ją rozumieją – stosują właściwe formy imienia (np. Franciszek/František/Franz), tymczasem polski (polskojęzyczny, bo wszak narodowość przez długi czas definiowano przez przynależność językową) chłop Józef Palarczyk [25] staje się Josefem Palarczkiem, a polski działacz narodowy Ferdynand Billich, mąż Anny Palarczykówny [126], nieszczędną grosza na polskie organizacje, figuruje jako Ferdinand¹⁶⁹. Tego rodzaju sytuacji dotyczących innych osób jest we wspomnianej monografii mnóstwo.

Palarczykowie jako przedstawiciele elit chłopskich w Księstwie Cieszyńskim

Palarczykowie z parafii cierlickiej wpisują się w schemat funkcjonowania rodów wchodzących w skład elit chłopskich w Księstwie Cieszyńskim. Co najmniej od 1. połowy XVIII wieku ze względu na pozycję majątkową zaliczali się do najważniejszych rodzin we wsi. Na przełomie XVIII i XIX wieku polityka niedzielenia nieruchomości doprowadziła do pauperyzacji niektórych linii rodu. Zniesienie pańszczyzny w 1848 roku i reformy konstytucyjne z lat 60. XIX wieku nie doprowadziły do wymiany elit, ale dały Palarczykom, tym, którzy utrzymali swoją pozycję, nowe możliwości. Aktywnie działali na niwie społecznej i samorządowej, a w miarę nacisku państwa austriackiego w sprawach językowych – coraz mocniej walczyli o równouprawnienie w tym zakresie, co określa się tradycyjnie frazą „popieranie polskiego ruchu narodowego”. 2. połowa XIX wieku to też przekształcenie się elit chłopskich z lokalnych w regionalne – o sieci powiązań przekonują zadzierzgnięte więzi z rodami mieszkającymi relatywnie daleko od parafii cierlickiej: Wawrzyczkami z Kończyc Wielkich i Tomaszczukami z Zabrzegu.

■ 169 R. Jež, D. Pindur, H. Wawrzeczka et al., *Český Těšín 1920–2020*, s. 17 (deklaracja), 614 (Billich), 724 (Palarczyk).

Zakończenie

O ile przedstawione dzieje linii Palarczyków wywodzącej się od Jana (1705–1765), karczmarza w Stanisławicach i Kocobędzu, stanowią zamkniętą całość, to jednak otwierają nowe możliwości w zakresie badań genealogicznych. Niniejsza praca jest dobrym punktem wyjścia do opracowania dziejów pozostałych linii rodu Palarczyków czy – należałoby napisać – Palarčíkův, bo w większości będą one zaliczać się do ludności posługującej się językiem morawskim/czeskim. Warto też byłoby zrekonstruować dzieje niektórych spowinowaconych rodów – w szczególności ciekawi wydają się Farnikowie z Cierlicka, cieszący się wolnością jeszcze w czasach pańszczyźnianych, i Tomaszczycy z Zabrzegu (wcześniej z Ropicy).

Jednocześnie artykuł o Palarczykach wieńczy moje kilkunastoletnie „kazuistyczne” badania rodów zaliczających się do elit chłopskich w dawnym Księstwie Cieszyńskim. Następnym krokiem będzie już opracowanie syntetyczne.

Aneks

Genealogia Palarczyków

Wykaz skrótów

- * narodziny
- † zgon
- ∞ ślub
- 2v. *secundo voto* (po raz drugi zamężna)
- (?) filiacja niepewna
- fl. *floruit*, w tym czasie wzmiankowany w źródłach
- po nim potomstwo potomstwo nieujęte w aneksie

Pierwsze pokolenie

1. NN, hipotetyczny protoplasta rodu Palarczyków.

Drugie pokolenie

2. **Maciej**, fl. 1724–1736, †przed 1773¹⁷⁰.

3. **Paweł** †między 7 VII 1761 a 1772¹⁷¹ (∞1. NN.?) ∞2. Maria *1705 †4 XII 1775 Frydek¹⁷².

Trzecie pokolenie – hipotetyczne potomstwo Macieja [2]

4. (?) **Paweł** †po 11 V 1767¹⁷³ ∞przed 29 III 1730 N. Ziętek(?) z Ligotki Kameralnej¹⁷⁴.

5. (?) **Jerzy**, fl. 1745, †przed 1773¹⁷⁵ ∞przed 1732 N.N.

6. (?) **Jan** *1705 Szobiszowice †1 IV 1765 Kocobędz¹⁷⁶ ∞28 I 1728 Elżbieta (Helena) Wrazina, mieszcanka z Cieszyna, *ok. 1701 †18 I 1765 Kocobędz¹⁷⁷.

■ 170 ZAO, Karolinský katastr, inv. č. 44, k. 256v; inv. č. 106, k. 159, 175.

171 Jako żyjący, w metryce ślubu córki: PMMC, Metryki ślubów, t. 6, s. 233. W zachowanych od 1773 r. metrykach parafii w Domasłowicach Górnych brak informacji o jego śmierci.

172 ZAO, SMSK, sign. F VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej we Frydku 1700–1780, k. 204.

173 ZAO, Ústřední správa statků Knížecí komory těšínské, Těšín, inv. č. 10933, sig. G-262, k. 160.

174 ZAO, Ústřední správa statků Knížecí komory těšínské, Těšín, inv. č. 10933, sig. G-262, k. 160.

175 ZAO, Urbaniální komise slezská, inv. č. 1632, sig. 2/38.

176 PMMC, Metryki ślubów, t. 5, s. 242 (miejsce urodzenia); I ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 93v.

177 PMMC, Metryki ślubów, t. 5, s. 242; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 93. Elżbieta sporadycznie w źródłach występuje jako Helena; oba imiona z racji podobnych zdrobień (Ela – Hela) bywały mylone.

7. (?) **Józef** *1706 †6 XI 1780 Szobiszowice¹⁷⁸ ∞3 VIII 1739 Małgorzata Gurnol, córka Jerzego, *ok. 1708 Żermanice †2 II 1777 Szobiszowice¹⁷⁹.

Trzecie pokolenie – potomstwo Pawła [3]

8. (?) **Andrzej** *1712 †28 VIII 1787 Szobiszowice¹⁸⁰ ∞22 I 1742 Katarzyna Poloch, córka Jerzego i Anny, *1714 Żermanice †16 VII 1790 Szobiszowice¹⁸¹.

9. **Józef** *1738 †3 I 1795 Niemiecka Lutynia¹⁸².

10. **Jan** *1740 †10 XI 1794 Niemiecka Lutynia¹⁸³ ∞przed 1767 Rozyna *1744 †4 VIII 1785 Frydek¹⁸⁴.

11. **Maria** ∞7 VII 1761 Jan Welszar *Bobrek (chrzest 5 V 1730) †26 II 1806 Sibica¹⁸⁵.

Czwarte pokolenie – potomstwo Jerzego [5]

12. (?) **Jan** *1732 †19 IV 1793 Szobiszowice¹⁸⁶ ∞1) 29 V 1753 Anna Bania, służąca w Paźdiernej, córka Andrzeja, *ok. 1727 Wojkowice

■ 178 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 26v.

179 ZAO, SMSK, sign. Fr III 2, Metryki chrztów, ślubów i zgonów parafii rzymskokatolickiej w Bruzowicach 1665–1738, k. 175v; ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 15v.

180 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych (1773–1841), k. 269.

181 ZAO, SMSK, sign. Fr III 2, Metryki chrztów, ślubów i zgonów parafii rzymskokatolickiej w Bruzowicach 1665–1738, k. 185; ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 270v. Według metryki zgonów żyła 80 lat. Andrzej był spokrewniony ze swoją żoną, Katarzyną Polochówną, w czwartym stopniu, dotyczącym trzeciego: ZAO, SMSK, sign. Fr III 2, Metryki chrztów, ślubów i zgonów parafii rzymskokatolickiej w Bruzowicach 1665–1738, k. 185. Tej wskazówki nie można jednak wykorzystać ze względu na skąpe informacje przekazane przez źródła. Żona Andrzeja, Katarzyna Polochówna (Polokówna), córka Jerzego i Anny, urodziła się w 1714 r. w Żermanicach: ibidem, k. 92. W metrykach parafii w Bruzowicach brak informacji o ślubie jej rodziców. Być może ojciec Katarzyny był identyczny z Jurą Polakiem z Żermanic, synem Andrzeja, który w 1680 r. poślubił Katarzynę Pitryzkówną z Bruzowic: ibidem, k. 144v.

182 ZAO, SMSK, sign. F I 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Niemieckiej Lutyni 1779–1803, k. 39.

183 ZAO, SMSK, sign. F I 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Niemieckiej Lutyni 1779–1803, k. 39.

184 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 73 (narodziny najstarszego znanego dziecka w styczniu 1767 r.); ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 32.

185 PMMC, Metryki ślubów, t. 6, s. 233; PMMC, Metryki chrztów, t. 10, s. 373; PMMC, Metryki zgonów, t. 4 A, Sibica, s. 15.

186 W 1785 r., w chwili drugiego ślubu miał mieć 53 lata: ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 170. Data zgonu: ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 273v.

†18 III 1785 Szobiszowice¹⁸⁷ ∞2) 25 V 1785 Anna Pastor, córka Michała, chałupnika w Paździejnej, *1769¹⁸⁸. *Po nim potomstwo.*

13. (?) **Andrzej** *ok. 1739 †16 XI 1779 Szobiszowice¹⁸⁹ ∞zapewne ok. 1765–1768 Maria N. *ok. 1748 †21 XII 1788 Szobiszowice¹⁹⁰ (2v. 30 VII 1780 Jan Sojka, syn chałupnika w Szobiszowicach)¹⁹¹. *Po nim potomstwo.*

Czwarte pokolenie – potomstwo Jana [6]

14. **Andrzej** *Cieszyn (Frysztackie Przedmieście) (chrzest 28 XI 1728)¹⁹².

15. **Jan** *ok. 1731 †10 V 1766 Kocobędz¹⁹³ ∞23 IX 1755 Zuzanna Grycz, córka Jana, wójta w Stanisławicach¹⁹⁴ (2v. 18 XI 1766 Szymon Gojny, służący ze Skoczowa).

16. **Maria** *zapewne 1730–1735 †12 I 1797 Stanisławice¹⁹⁵ ∞29 I 1754 Paweł Wojkowski, młynarz, †5 I 1799 Stanisławice¹⁹⁶.

17. **Jerzy** *Cierlicko (chrzest 9 IV 1736) †4 VI 1742 Cierlicko¹⁹⁷.

18. **Anna** *Cierlicko (chrzest 27 IV 1738) †19 V 1742 Cierlicko¹⁹⁸.

19. **Ewa** *Cierlicko (chrzest 4 IX 1740) †14 IX 1740 Cierlicko¹⁹⁹.

■ 187 ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Bruzowicach 1744–1872, k. 9; ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 268.

188 ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 170. W chwili ślubu miała mieć 26 lat.

189 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841), k. 23.

190 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 270.

191 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4, Metryki ślubów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1868, k. 18v.

192 PMMC, Metryki chrztów, t. 10, s. 327.

193 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 95v.

194 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 7, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 53.

195 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1805, k. 59v.

196 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 7, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 50; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1805, k. 60.

197 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 46v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 46.

198 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 53v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 46.

199 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 62; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 41v.

20. **Adam** *Cierlicko (chrzest 22 XI 1741) †26 XI 1741 Cierlicko²⁰⁰.

21. **Ewa** *Cierlicko (chrzest 22 XI 1741)²⁰¹.

22. **Zuzanna** *Cierlicko (chrzest 11 XII 1742) †13 XII 1742 Cierlicko²⁰².

23. **Anna** *Cierlicko (chrzest 17 VI 1744) †28 XII 1745 Cierlicko²⁰³.

24. **Anna** *Cierlicko (chrzest 13 XII 1746)²⁰⁴.

25. **Józef** *Cierlicko (chrzest 9 I 1749) †29 VIII 1815 Kocobędz²⁰⁵ ∞IX 1771 Maria Wojkowska, córka Jana, młynarza, *Stanisławice (chrzest 19 II 1747) 17 XII 1820 Kocobędz²⁰⁶.

Czwarte pokolenie – potomstwo Józefa [7]

26. **Jan** *Szobiszowice²⁰⁷ †po 12 III 1771²⁰⁸ ∞17 XI 1767 Maria, wdowa po Jerzym Pojczku(?) ze Stonawy²⁰⁹. *Po nim potomstwo.*

27. **Andrzej** *1742 †10 IV 1802 Szobiszowice Górne²¹⁰ ∞14 XI 1774 Maria Suszowska, córka Andrzeja, chałupnika w Domasłowicach, *1748 †między 5 III a 18 VIII 1803 Szobiszowice²¹¹. *Po nim potomstwo.*

■ 200 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 65v; ZAO, SMSK, sign Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 44v.

201 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 65v.

202 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 68v; ZAO, SMSK, sign Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 47v.

203 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 74v; ZAO, SMSK, sign Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 52v.

204 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 81v.

205 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 88v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 125v.

206 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 7, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1784, k. 91; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 82v (błędnie wpisano imię matki – Maria zamiast Katarzyna: por. ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 71v, 94v); ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 126v.

207 ZAO, SMSK, sign. Ka II 9, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Karwinie 1756–1788, k. 26v.

208 ZAO, SMSK, sign. Ka II 5, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Karwinie 1760–1779, k. 56v.

209 ZAO, SMSK, sign. Ka II 9, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Karwinie 1756–1788, k. 26v.

210 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 285.

211 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4, Metryki ślubów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1868, k. 3v; ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach

28. **Rozyna** *1751 †9 II 1816 Toszonowice Górne²¹² ∞28 I 1777 Józefa Utrata, syn Pawła, zagrodnika z Toszonowic²¹³.

Czwarte pokolenie – potomstwo Andrzeja [8]

29. **Barbara** *1745 Szobiszowice †Szobiszowice, pogrzeb 29 XII 1805²¹⁴ ∞17 I 1774 Franciszek Rumał, chałupnik w Szobiszowicach²¹⁵.

30. (?) **Jerzy** *1745 Szobiszowice²¹⁶ ∞12 II 1786 Barbara *1760 †26 XII 1798 Bruzowice, wdowa po Józefie Hadinie(?) z Bruzowic²¹⁷ ∞2) 21 I 1799 Anna Gil, córka Pawła, *1751²¹⁸. *Po nim potomstwo.*

31. (?) **Maciej** *ok. 1759 †26 X 1828 Frydek²¹⁹ ∞1) 28 V 1782 Tekla Gettler, córka Antoniego, mieszczanina we Frydku, *1755 †31 XII 1788 Frydek²²⁰, ∞2) 9 VI 1789 Joanna Scher, córka Macieja, *1769 albo 1770 †5 III 1806 Frydek²²¹, ∞3) 12 VII 1806 Zuzanna *1774, wdowa po Wacławie Turskim²²². *Po nim potomstwo.*

32. (?) **Jan** * 1761 albo 1762 Szobiszowice †12 II 1837 Szobiszowice Dolne²²³ ∞1) 20 II 1786 Maria Rumał, córka Franciszka z Szobiszowic,

Górnych 1773–1841, k. 285v. Rubryka z datą dzienną nie została uzupełniona przez księdza. Bezpośrednio poprzedzający wpis pochodzi z 5 marca, kolejny z 18 sierpnia.

212 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 180.

213 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4, Metryki ślubów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1868, k. 10.

214 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 287.

215 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4, Metryki ślubów parafii w Domasłowicach Górnych (1773–1868), k. 1v.

216 Miejsce pochodzenia: ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 56. W 1799 r. miał 54 lata: ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 62v.

217 ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 56; ZAO, SMSK, sign. Fr III 8, Metryki zgonów parafii w Bruzowicach 1740–1822, k. 85.

218 ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 62v.

219 Za najbardziej wiarygodny uważam wiek podany w pierwszej metryce ślubu (w 1789 r. miał mieć 30 lat): ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 14v. Wg drugiej metryki ślubu w 1806 r. miał 50 lat: ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 93. Wg metryki zgonu żył 78 lat: ZAO, SMSK, sign. Fr VII 17, Metryki zgonów parafii we Frydku 1817–1848, k. 50.

220 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 10, Metryki ślubów parafii we Frydku 1700–1784, k. 172v; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 43v.

221 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 14v (20 lat w 1789 r.); ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 109 (30 lat w 1806 r.).

222 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 93.

223 W 1786 r. miał wg pierwszej metryki ślubu 24 lata: ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4,

*1768²²⁴ ∞ 2) 27 X 1815 Maria Gurnol, córka Jana z Żermanic, *1773²²⁵. *Po nim potomstwo.*

Czwarte pokolenie – potomstwo Jana [10]

33. **Józef Wawrzyniec** *Frydek (chrzest 8 I 1767) †29 VII 1787 Frydek²²⁶.

34. **Walenty** *Frydek (chrzest 8 II 1770) †26 III 1828 Frydek²²⁷ ∞ 25 XI 1794 Maria Piskorz, córka Ignacego, kowala we Frydku, *1775²²⁸. *Po nim potomstwo.*

35. **Teresa Justyna** *Frydek (chrzest 26 IX 1772) †18 XI 1774 Frydek²²⁹.

36. **Maria Anna Tekla** *Frydek (chrzest 5 IX 1774)²³⁰.

37. **Jerzy Gajusz** *Frydek (chrzest 22 IV 1777) †30 III 1784 Frydek²³¹.

38. **Jakub Daniel** *Frydek (chrzest 18 VII 1780) †24 VI 1781 Frydek²³².

39. **Piotr** *Frydek (chrzest 27 VI 1783)²³³, brat-bliźniak Pawła.

40. **Paweł** *Frydek (chrzest 27 VI 1783)²³⁴, brat-bliźniak Piotra.

Piąte pokolenie – potomstwo Jana [15]

41. **Zuzanna** *Stanisławice (chrzest 4 VIII 1757)²³⁵.

Metryki ślubów parafii w Domasłowicach 1773–1868, k. 258v. Wg drugiej metryki ślubu w 1815 r. miał 54 lata: ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 203. Wg metryki zgonu żył 80 lat, ale przy osobach starszych wiek podawano nieraz w dużym zaokrągleniu (zwykle w górę): ZAO, SMSK, sign. Fr VI 5, Metryki zgonów parafii w Domasłowicach Górnych 1773–1841, k. 303v.

224 ZAO, SMSK, sign. Fr VI 4, Metryki ślubów parafii w Domasłowicach 1773–1868, k. 258v.

225 ZAO, SMSK, sign. Fr III 6, Metryki ślubów parafii w Bruzowicach 1744–1872, k. 203.

226 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 73; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 39v (Józef Palarczyk, 17-letni, syn Tomasz[!]).

227 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 94v; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 17, Metryki zgonów parafii we Frydku 1817–1848, k. 44.

228 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 11, Metryki ślubów parafii we Frydku 1785–1816, k. 26.

229 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 113v; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej we Frydku 1700–1780, k. 197.

230 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 127v.

231 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 145v; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej we Frydku 1700–1780, k. 21v.

232 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 169; ZAO, SMSK, sign. Fr VII 16, Metryki zgonów parafii we Frydku 1781–1816, k. 4v.

233 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 194.

234 ZAO, SMSK, sign. Fr VII 3, Metryki chrztów parafii we Frydku 1757–1784, k. 194.

235 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 116v.

42. **Jan** *Cierlicko (chrzest 4 VI 1760) †5 IV 1810 Stanisławowie²³⁶ ∞1) 13 IX 1779 Anna Stokłosa, córka Jana, *Mosty k. Cieszyna (chrzest 1 II 1758) †12 XI 1805 Stanisławowie²³⁷ ∞2) 9 II 1806 Maria Maciejek, córka Jerzego, *Koniaków k. Cieszyna (chrzest 3 II 1779) †3 XI 1850 Stanisławowie²³⁸.

Piąte pokolenie – potomstwo Józefa [25]

43. **Anna** *Stanisławowie (chrzest 3 VII 1773) †20 IV 1774 Stanisławowie²³⁹.

44. **Jan** *Stanisławowie (chrzest 10 II 1775) †16 VIII 1826 Łąki²⁴⁰ ∞1 X 1799 Katarzyna Konieczny, córka Jakuba, chałupnika²⁴¹.

45. **Józef** *Stanisławowie (chrzest 23 VII 1777) †13 X 1834 Kocobędz²⁴² ∞26 IX 1803 Barbara Pieknik, córka Andrzeja, karczmarza w Suchej Średniej, (chrzest 30 XI 1785) †8 II 1851 Kocobędz²⁴³.

46. **Zuzanna** *Stanisławowie (chrzest 1 XII 1779)²⁴⁴ ∞3 VI 1811 Jan Pisz, służący hrabiego Larischa²⁴⁵.

■ 236 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 125v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 55.

237 PMMC, Metryki chrztów, t. 12, s. 685; PMMC, Metryki ślubów, t. 6, s. 628; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 51v.

238 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1827, k. 46; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1774–1783, k. 23v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 73.

239 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 3, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1774, k. 181; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 10, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1727–1783, k. 119.

240 ZAO, SMSK, Ka VII 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1775–1783, k. 1v; ZAO, SMSK, sign. F V 6, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1826–1859, k. 2v.

241 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1827, k. 44v.

242 ZAO, SMSK, Ka VII 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1775–1783, k. 14; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 133.

243 ZAO, SMSK, sign. Ka III 6, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Suchej 1785–1827, k. 17v (wg starej numeracji s. 24); ZAO, SMSK, sign. Ka III 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Suchej Średniej 1785–1809, k. 2; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 384.

244 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1775–1783, k. 28v.

245 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1826, k. 47v.

47. **Maria** *Stanisławice (chrzest 14 X 1783)²⁴⁶ ∞ 14 V 1803 Jan Grania, chałupnik w Suchej Górnej²⁴⁷.

48. **Anna** *Stanisławice (chrzest 25 IX 1787) †5 X 1855 Kocobędz²⁴⁸ ∞ 1) 23 VI 1806 Józef Kula, chałupnik w Stanisławicach, †13 IX 1824 Stanisławice²⁴⁹ ∞ 2) 13 VI 1828 Franciszek Onderek, chałupnik w Kocobędzu²⁵⁰.

Szóste pokolenie – potomstwo Jana [42]

49. **Maria** *Stanisławice (chrzest 10 I 1787) †19 XI 1844 Koniaków k. Cieszyna²⁵¹ ∞ 9 X 1804 Jerzy Pociorek, chałupnik w Koniakowie²⁵².

50. **Anna** *Stanisławice (chrzest 6 I 1790) †4 XI 1860 Stanisławice²⁵³.

51. **Jan** *Stanisławice (chrzest 16 IV 1796) †10 II 1842 Stanisławice²⁵⁴ ∞ 28 IV 1818 Anna Hlawa, córka Jakuba, zagrodnika, *Kocobędz (chrzest 26 VII 1796) †25 XII 1848 Stanisławice²⁵⁵.

52. **Jerzy** *13 I 1807 Stanisławice †9 V 1850 Stanisławice²⁵⁶ ∞ 9 VIII 1835 Anna Grycz, córka Jerzego, chałupnika w Stanisławicach, †7 IX 1872 Stanisławice²⁵⁷.

■ 246 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 4, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1775–1783, k. 56v, gdzie błędnie wpisano, że jej ojcem był Jakub Palarczyk.

247 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1827, k. 45v.

248 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 11, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1794, k. 31v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 386.

249 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1827, k. 46; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 60.

250 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 69v.

251 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 11, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1794, k. 25; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 194.

252 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1827, k. 83.

253 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 11, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1794, k. 51v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 238.

254 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 96; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 69.

255 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 14, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1827, k. 60v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 127; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 72v.

256 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 11, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1794, k. 106; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1850, k. 73.

257 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej

53. **Paweł** *14 I 1808 Stanisławice †4 IV 1854 Stanisławice²⁵⁸ ∞10 XI 1844 Maria Opiół, córka Andrzeja, *Grodziszcz (chrzest 10 VIII 1813), †11 XI 1879 Stanisławice²⁵⁹.

Szóste pokolenie – potomstwo Jana [44]

54. **Józef** *Łąki (chrzest 29 I 1801)²⁶⁰ ∞18 X 1825 Maria Tomosz, wdowa po Janie Burzywodzie²⁶¹. *Po nim potomstwo.*

55. **Franciszek** *Łąki (chrzest 2 VI 1802) †przed 30 I 1806 Łąki²⁶².

56. **Franciszek** *Łąki (chrzest 30 I 1806) †przed 18 I 1812 Łąki²⁶³.

57. **Antoni** *Łąki (chrzest 6 III 1808) †przed 18 I 1812 Łąki²⁶⁴.

58. **Anna** *Łąki (chrzest 12 XI 1809) †między 29 VII 1817 a 1825 Łąki²⁶⁵.

59. **Antoni** *Łąki (chrzest 18 I 1812) †przed 1826 (Łąki)²⁶⁶.

60. **Maria** *Łąki (chrzest 2 I 1814) †przed 26 VIII 1820²⁶⁷.

61. **Jan** *Łąki (chrzest 23 I 1815)²⁶⁸ ∞9 II 1841 Jadwiga Kabiesz, córka

w Cierlicku 1827–1897, k. 70v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 244.

258 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 11, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1794, k. 107; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 233.

259 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 73; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 231; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 248.

260 ZAO, SMSK, sign. F V 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1809, k. 35v (wg starej numeracji s. 68).

261 Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jana Nepomucena w Pogwizdowie, Metryki ślubów – Pogwizdów, Brzezówka, Marklowice 1785–1878, Pogwizdów, s. 26, 32.

262 ZAO, SMSK, sign. F V 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1809, k. 38v (wg starej numeracji s. 74); ZAO, SMSK, sign. F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

263 ZAO, SMSK, sign. F V 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1809, k. 45v (wg starej numeracji s. 88); ZAO, SMSK, sign. F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

264 ZAO, SMSK, sign. F V 1, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1809, k. 51v (wg starej numeracji s. 100); ZAO, SMSK, sign. F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

265 ZAO, SMSK, sign. F V 2, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1809–1859, k. 2v (wg starej numeracji s. 110); ZAO, SMSK, sign. F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

266 ZAO, SMSK, sign. F V 2, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1809–1859, k. 4v (wg starej numeracji s. 114); ZAO, SMSK, sign. F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

267 ZAO, SMSK, sign. F V 2, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1809–1859, k. 8 (wg starej numeracji s. 120); ZAO, SMSK, sign. F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

268 ZAO, SMSK, sign. F V 2, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1809–1859, k. 10 (wg starej numeracji s. 125).

Franciszka, *8 X 1817 Pogwizdów²⁶⁹. *Po nim potomstwo.*

62. **Franciszek** *Łąki (chrzest 29 VII 1817) †przed 1826 Łąki²⁷⁰.

63. **Maria** *Łąki (chrzest 26 VIII 1820) †przed 1826 Łąki²⁷¹.

Szóste pokolenie – potomstwo Józefa [45]

64. **Józef** *27 X 1804 Stanisławice †3 XI 1804 Stanisławice²⁷².

65. **Magdalena** *29 III 1807 Stanisławice²⁷³ ∞3 VI 1828 Franciszek Recman, syn chałupnika w Cierlicku²⁷⁴.

66. **Franciszek** *1 V 1809 Stanisławice †4 IX 1887 Kocobędz²⁷⁵ ∞16 XI 1830 Joanna Grycz, córka Józefa, *22 V 1809 Stanisławice †1 XI 1886 Kocobędz²⁷⁶.

67. **Joanna** *12 IV 1811 Stanisławice²⁷⁷.

68. **Teresa** *14 VIII 1813 Stanisławice †18 I 1815 Kocobędz²⁷⁸.

69. **Teresa** *26 II 1817 Kocobędz †23 XII 1870 Kocobędz²⁷⁹ ∞6 X 1846 Jan Polok, chałupnik²⁸⁰.

■ 269 Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jana Nepomucena w Pogwizdowie, Metryki ślubów – Pogwizdów, Brzezówka, Marklowice 1785–1878, Pogwizdów, s. 43.

270 ZAO, SMSK, sign. F V 2, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1809–1859, k. 15 (wg starej numeracji s. 135); ZAO, SMSK, sign F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

271 ZAO, SMSK, sign. F V 2, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1809–1859, k. 20v (wg starej numeracji s. 146); ZAO, SMSK, sign F V 7, Indeks zgonów parafii rzymskokatolickiej w Łąkach 1784–1900.

272 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 104; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 15, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1784–1805, k. 63.

273 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 106.

274 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 104.

275 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 108; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 398.

276 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 69v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 108; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 398.

277 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 109v.

278 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 111; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 125.

279 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 144; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 392.

280 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 108v.

70. **Rozyna** *Kocobędz (chrzest 14 VII 1819) †15 VII 1905 Kocobędz²⁸¹
∞26 IX 1842 Jerzy Polok, chałupnik w Kocobędzu²⁸².

71. **Zuzanna Maria** *9 X 1821 Kocobędz †29 VI 1822 Kocobędz²⁸³.

72. **Rozalia** *Kocobędz (chrzest 4 II 1824)²⁸⁴.

73. **NN (syn albo córka)** *†16 II 1827 Kocobędz²⁸⁵

Siódme pokolenie – potomstwo Anny [50]

74. **Maria** *30 III 1831 Stanisławice †6 II 1852 Koniaków k. Cieszyńska²⁸⁶.

Siódme pokolenie – potomstwo Jana [51]

75. **Jan** * 4 III 1819 Stanisławice †6 II 1829 Stanisławice²⁸⁷.

76. **Anna** *Stanisławice (chrzest 27 VII 1821)²⁸⁸ ∞18 VIII 1850 Józef Janczar²⁸⁹.

77. **Paweł Antoni** *21 XII 1823 Stanisławice²⁹⁰.

78. **Jerzy** *Stanisławice (chrzest 1 IV 1826) †16 V 1882 Stanisławice²⁹¹
∞22 VIII 1853 Barbara Kiermaszek, córka Pawła, chałupnika, *18 I 1832 Poręba †23 IX 1889 Stanisławice²⁹².

■ 281 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 145v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 407 (w metryce zgonu jako Rozalia).

282 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 107.

283 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 147; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 127.

284 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 148v.

285 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 151.

286 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 320; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 424.

287 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 114v; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 62.

288 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 116v.

289 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 74v.

290 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 117v.

291 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 12, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1794–1827, k. 120; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 249.

292 ZAO, SMSK, sign. Ka V 10, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Orłowej 1842–1869, k. 155–156v (Poręba, s. 9); ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 253.

79. **Józef** *15 VI 1828 Stanisławice †12 II 1829 Stanisławice²⁹³.

80. **Maria** *27 II 1830 Stanisławice²⁹⁴.

81. **Andrzej** *18 VI 1832 Stanisławice²⁹⁵.

82. **Zuzanna** *19 VIII 1833 Stanisławice²⁹⁶.

83. **Maria** *24 II 1837 Stanisławice²⁹⁷.

84. **Jan** *12 IV 1840 Stanisławice²⁹⁸.

Siódme pokolenie – potomstwo Jerzego [52]

85. **Anna** *22 VII 1837 Stanisławice²⁹⁹ ∞20 I 1863 Paweł Sznepka, kornik w Stanisławicach³⁰⁰.

86. **Franciszek** *20 I 1840 Stanisławice †3 IV 1882 Koty³⁰¹ ∞5 IX 1866 Maria Onderek, córka Piotra, *24 VIII 1841 Cierlicko †15 VI 1908 Cierlicko Górne³⁰².

87. **Teresa** *26 IX 1842 Stanisławice³⁰³.

88. **Józef** *17 VII 1845 Stanisławice †VIII 1848 Stanisławice³⁰⁴

89. **Józef** *28 IX 1850 Stanisławice †10 X 1890 Grodziszcz³⁰⁵ ∞23 XI

■ 293 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 313; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 62v.

294 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 318.

295 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 323.

296 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 327.

297 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 334.

298 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 343. W metryce chrztu błędnie wpisano nazwisko panięnskie matki (Stenchly).

299 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 335.

300 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, s. 77.

301 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 342; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 450.

302 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, s. 46; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 142; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 123.

303 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 348.

304 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 357; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 72.

305 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej

1874 Ewa Stokłosa, córka Andrzeja, komornika, *18 XI 1851 Grodziszcz (2v. 28 IX 1891 Jerzy Morawiec, chałupnik w Grodziszczu)³⁰⁶.

Siódme pokolenie – potomstwo Pawła [53]

90. **Antoni** *10 VI 1833 Stanisławice †3 II 1856 Stanisławice³⁰⁷.

91. **Anna** *15 VIII 1845 Kocobędz †17 III 1846 Kocobędz³⁰⁸.

Siódme pokolenie – potomstwo Franciszka [66]

92. **Józef** *17 X 1831 Kocobędz †18 VII 1835 Kocobędz³⁰⁹.

93. **Anna** *14 IX 1833 Kocobędz †22 I 1902 Kocobędz ∞ 7 X 1851 Jan Czako, sędziak w Kocobędzu³¹⁰.

94. **Józef** *9 I 1836 Kocobędz †15 I 1836 Kocobędz³¹¹.

95. **Franciszek** *7 XII 1836 Kocobędz †3 XI 1866 Kocobędz³¹².

96. **Jan Karol** *27 I 1839 Kocobędz †2 XI 1871 Kocobędz³¹³.

97. **Antoni** *2 VI 1842 Kocobędz †15 III 1906 Mosty k. Cieszyna³¹⁴
∞ 11 X 1864 Zuzanna Bardoń, córka Jana, zagrodnika, *18 V 1831 Mosty

w Cierlicku 1828–1877, s. 367; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 333.

306 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 732; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 220, 225v.

307 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 325; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 235.

308 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 451; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 137v.

309 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 419; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 133v.

310 M. Morys-Twarowski, *Czakojuwie z Kocobędza*, s. 117.

311 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 429; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 16, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1805–1851, k. 134.

312 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 431; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 390.

313 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 437; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 392.

314 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 443; PMMC, Metryki zgonów, t. 10 B, s. 69; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 12 z 24 III 1906, s. 92 (tam data 16 marca); „Dziennik Cieszyński”, nr 63 z 17 III 1906, s. 3 (tam data 16 marca); „Przegląd Polityczny”, nr 11 z 17 III 1906, s. 43. Podawany jako data zgonu 1916 r. to efekt literówki: W. Milerski, *Wędrówki nazewnicze. Mosty koło Cieszyna (4)*, „Zwrot” 1988, r. 40, nr 4, s. 50.

k. Cieszyna †22 IV 1890 Mosty k. Cieszyna³¹⁵.

98. **Rozyna** *18 VI 1844 Kocobędz †20 X 1872 Cierlicko Dolne³¹⁶
∞27 IX 1864 Alojzy Farnik z Cierlicka Dolnego³¹⁷.

99. **Maria** *28 II 1846 Kocobędz †1 IV 1912 Kocobędz³¹⁸ ∞23 I 1866
Jan Marek, mistrz ciesielski w Sibicy³¹⁹.

100. **Justyna** *7 X 1847 Kocobędz †29 VII 1919 Kończycze Wielkie³²⁰
∞19 II 1867 Józef Wawrzyczek, rolnik w Kończycach Wielkich³²¹.

101. **Teresa Julia** *16 II 1849 Kocobędz †10 XI 1892 Olbrachcice³²²
∞17 XI 1868 Jan Mikula, siedlak w Olbrachcicach³²³.

102. **Józef** *5 II 1851 Kocobędz †13 VII 1899 Goleszów³²⁴ ∞27 X 1874
Zuzanna Pszczółka, córka Jerzego, siedlaka, *31 VIII 1856 Koniaków
k. Cieszyna †26 V 1916 Goleszów³²⁵.

■ 315 PMMC, Metryki ślubów, t. 9 B, Mosty, s. 10; PMMC, Metryki chrztów, t. 17 A, Mosty i Podobora, s. 20; PMMC, Metryki zgonów, t. 9 B, Mosty, s. 3.

316 ZAO, SMSK, sygn. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 448 (w metryce chrztu błędnie wpisano imię matki – Anna zamiast Joanna); ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 43; E. Farnik, *Gospoda...*, s. 108.

317 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 111.

318 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 452; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 412.

319 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 111v.

320 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 456; Parafia rzymskokatolicka pw. św. Michała Archaniola w Kończycach Wielkich, Metryki chrztów, ślubów i zgonów za lata 1890–1945 (Metryki zgonów, t. 4, s. 91).

321 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 112.

322 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 458; ZAO, SMSK, sign. Ka II 27, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Karwinie 1878–1899, Olbrachcice, s. 12.

323 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 112.

324 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 460; Urząd Stanu Cywilnego w Goleszowie [dalej: USCG], Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Goleszowie 1872–1945, Goleszów, s. 27; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 31 z 5.08.1899, s. 316 (podziękowanie rodziny za udział w pogrzebie).

325 APK/C, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Goleszowie, sygn. 1, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleszowie 1785–1909, Goleszów, s. 118; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 542; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 43 z 30.05.1916, s. 4; nr 44 z 2.06.1916, s. 4; „Dziennik Cieszyński”, nr 123 (błędnie 122) z 28.05.1916, s. 4.

103. **NN (syn)** *†13 II 1857 Kocobędz³²⁶.

Ósme pokolenie – potomstwo Jerzego [78]

104. **Anna** *18 VII 1854 Stanisławice³²⁷.

105. **Jerzy** * i †30 III 1855 Stanisławice³²⁸.

106. **Maria** *8 IV 1858 Stanisławice³²⁹.

107. **Franciszek** *30 III 1860 Stanisławice †11 V 1860 Stanisławice³³⁰.

108. **Józef** *8 VII 1861 Stanisławice³³¹.

109. **Jan** *22 IV 1863 Stanisławice †17 I 1927 Orłowa³³².

110. **Antoni** *22 V 1865 Stanisławice †3 VII 1866 Stanisławice³³³.

111. **Joanna** *20 III 1868 Stanisławice³³⁴.

112. **Teresa** *14 X 1870 Stanisławice³³⁵.

113. **Weronika** *5 II 1875 Stanisławice³³⁶.

Ósme pokolenie – potomstwo Franciszka [86]

114. **Anna** *27 VI 1863 Cierlicko †14 VI 1929 Żuków Górny³³⁷ ∞ 12 XI 1882 Paweł Fusik, komornik w Mostach k. Cieszyna³³⁸.

■ 326 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 386.

327 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 378. Według dopisku w metryce zgonu zmarła w 1855 r., ale nie potwierdzają tego indeksy zgonów, a w testamencie Jerzego [78] jest mowa o córce Annie.

328 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 236.

329 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 382.

330 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 385; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 238.

331 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 387.

332 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 389.

333 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 390; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 241.

334 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 392.

335 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 394.

336 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 399.

337 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 271.

338 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20 Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, s. 167.

115. **Franciszek** *21 IX 1866 Stanisławice †21 VIII 1904 Mosty k. Cieszyna³³⁹ ∞21 VII 1904 Anna Kubek, robotnica fabryczna w Cieszynie, *Mosty k. Cieszyna³⁴⁰.

116. **Maria** *16 I 1868 Stanisławice³⁴¹ 27 VI 1904 Andrzej Chmiel, robotnik³⁴².

117. **Teresa** *23 XII 1869 Stanisławice³⁴³ ∞15 VII 1890 Jan Stalmach z Karwiny³⁴⁴.

118. **Józef** *11 XI 1872 Stanisławice †10 IV 1882 Koty³⁴⁵.

119. **Antoni** *4 VI 1876 Cierlicko Dolne †21 III 1948 Cierlicko³⁴⁶ ∞8 XI 1904 Franciszka Szokala, córka Józefa, nauczyciela, *5 VIII 1879 Cierlicko Górne³⁴⁷.

120. **Magdalena** *16 III 1880 Koty †28 IV 1942 Karwina³⁴⁸.

Ósme pokolenie – potomstwo Józefa [89]

121. **Anna** *22 IX 1875 Grodziszcz³⁴⁹ ∞7 II 1893 Jan Ścisłała, zagrodnik w Koniakowie k. Cieszyna³⁵⁰.

122. **Ewa** *26 XI 1877 Grodziszcz †23 III 1878 Grodziszcz³⁵¹.

■ 339 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 392; PMMC, Metryki zgonów, t. 10 B, Mosty, s. 66.

340 PMMC, Metryki ślubów, t. 11 B, s. 316. Małżeństwo zawarto na łożu śmierci, dlatego nupturienti zostali zwolnieni z obowiązku zapowiedzi przedślubnych.

341 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 394.

342 Městský úřad Český Těšín, sign. Ja V 4, Metryki parafii rzymskokatolickiej w Ropicy – Żuków Dolny 1859–1922, Śluby, s. 18.

343 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 394.

344 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 86.

345 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 397; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 450.

346 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 406.

347 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 24, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1897–1920, k. 19.

348 Obecni úřad Těrlícko, sign. Ka VII 22, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1879–1928, s. 555.

349 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 761.

350 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 20, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1827–1897, k. 225v.

351 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 19, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1828–1877, s. 763; ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 326.

123. **Maria** *30 V 1879 Grodziszcz ∞26 XI 1900 Jan Gembala, murarz w Zamarskach³⁵².

124. **Józef** *1882 †8 III 1890 Grodziszcz³⁵³.

125. **Izydor** *13 V 1887 Grodziszcz³⁵⁴ ∞14 X 1913 Joanna Wojkowska, córka Józefa, chałupnika, *22 V 1889 Kocobędz³⁵⁵.

Ósme pokolenie – potomstwo Antoniego [97]

126. **Anna** *22 IX 1867 Mosty k. Cieszyna †26 XI 1935 Czeski Cieszyń³⁵⁶ ∞27 X 1885 Ferdynand Billich *25 X 1860 Żuków Dolny †24 II 1926 Czeski Cieszyń³⁵⁷.

Ósme pokolenie – potomstwo Józefa [102]

127. **Maria** *10 VIII 1875 Goleszów †1 III 1977³⁵⁸ ∞28 X 1895 Karol Tomaszczyk, rolnik w Zabrzegu, *8 XI 1868³⁵⁹.

128. **Henryk** *26 X 1876 Goleszów †24 I 1878 Goleszów³⁶⁰.

129. **Józef** *29 I 1878 Goleszów †22 XII 1879 Goleszów³⁶¹.

130. **Karol Henryk** *31 XII 1879 Goleszów †10 XI 1940 Sachsenhau-

■ 352 Obecni urząd Těrlicko, sign. Ka VII 22, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1879–1928, s. 301; PMMC, Metryki chrztów, t. 23 B, Zamarski, s. 22 (w metryce chrztu Teofila Gembali, ur. 9 grudnia 1901 r., podano informacje dotyczące jego rodziców). Zob. też: PMMC, Księgi zapowiedzi przedślubnych 1897–1902, 1900 rok, nr 188.

353 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 26, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1851–1928, s. 333.

354 Obecni urząd Těrlicko, sign. Ka VII 22, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1879–1928, s. 307.

355 ZAO, SMSK, sign. Ka VII 24, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Cierlicku 1897–1920, k. 45; W. Milerski, *Wędrowniki nazewnicze. Kocobędz (4)*, „Zwrot” 1987, r. 39, nr 6, s. 58.

356 PMMC, Metryki chrztów, t. 20 A, Mosty, s. 15; ZAO, SMSK, sign. Ja VIII 6, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Czeskim Cieszyń 1920–1939, s. 177.

357 PMMC, Metryki ślubów, t. 10 B, Mosty, s. 11; ZAO, SMSK, sign. Ja VIII 6, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej w Czeskim Cieszyń 1920–1939, s. 60.

358 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie 1845–1925, Goleszów, s. 59; J. Wrzoł, W. Tyc, *Cmentarz w Zabrzegu*, s. 134.

359 APK/C, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Goleszowie, sygn. 1, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie 1785–1909, Goleszów, s. 130.

360 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie 1845–1925, Goleszów, s. 61; USCG, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie 1872–1945, Goleszów, s. 8. Zmarł na odrę.

361 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie 1845–1925, Goleszów, s. 63; USCG, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Goleszowie 1872–1945, Goleszów, s. 9. Jako przyczynę zgonu wpisano słabość.

sen (niemiecki obóz koncentracyjny)³⁶² ∞5 XI 1910 Anna Kaszper, córka Pawła, siedlaka, *12 V 1890 Końska³⁶³.

131. **Franciszek Józef** *24 VIII 1882 Goleiszów †22 V 1929 Goleiszów³⁶⁴ ∞12 I 1918 Helena Zuzanna Kaszper, córka Pawła, siedlaka, *18 V 1894 Końska †9 VI 1984³⁶⁵.

132. **Rudolf Jan** *23 III 1886 Goleiszów †22 III 1887 Goleiszów³⁶⁶.

133. **Anna Emilia** *10 II 1889 Goleiszów †4 IV 1902 Goleiszów³⁶⁷.

134. **Józef** *12 VII 1898 Goleiszów †19 VIII 1898 Goleiszów³⁶⁸.

■ 362 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1845–1925, Goleiszów, s. 66; L. Brożek, R. Hajduk, A. Targ, H. Rechowicz, *Materiały...*, s. 644.

363 ZAO, SMSK, sign. Ja II 11, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Końskiej 1869–1942, s. 53; ZAO, SMSK, sign. Ja II 5, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Końskiej 1827–1896, s. 174.

364 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1845–1925, Goleiszów, s. 70; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 39 z 24.05.1929, s. 5.

365 ZAO, SMSK, sign. Ja II 11, Metryki ślubów parafii rzymskokatolickiej w Końskiej 1869–1942, s. 62; ZAO, SMSK, sign. Ja II 5, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej w Końskiej 1827–1896, s. 195; USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1845–1925, Goleiszów, s. 70; *Helena Palarczyk*, Cmentarze Komunalne w Cieszynie, [@:] <http://www.cieszynkomunalny36.artlookgallery.com/grobonet/start.php?id=detale&idg=20815>, dostęp: 19.07.2022.

366 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1845–1925, Goleiszów, s. 76; USCG, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1872–1945, Goleiszów, s. 15. Jako przyczynę zgonu wpisano słabość.

367 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1845–1925, Goleiszów, s. 81; USCG, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1872–1945, Goleiszów, s. 32; „Gwiazdka Cieszyńska”, nr 15 z 12.04.1902, s. 177: zamieszczono tam podziękowanie rodziny za udział w pogrzebie Anny, która zmarła na suchoty (Lungenschwind-sucht).

368 USCG, Metryki chrztów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1845–1925, Goleiszów, s. 101; USCG, Metryki zgonów parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Goleiszowie 1872–1945, Goleiszów, s. 26. Zmarł na chorobę płuc.

The History of the Palarczyk Family from the Cierlice Parish in Cieszyn Silesia from the 18th to the Beginning of the 20th Century

The Palarczyk family was a peasant family originating from the village of Szobiszowice (Soběšovice). The article presents the history of the first generations of the family (until the end of the 18th century) and the fate of the most famous family line, descending from Jan (1705–1765), an innkeeper in Stanisławice (Stanislavice) and Kocobędz (Chotěbuz). The most famous representative of the family was Karol (1879–1940), a farmer in Golezów, and a member of the National Council of the Duchy of Cieszyn. Additionally, two general issues were raised using the example of the Palarczyk family. The first is the functioning of peasant elites in the Duchy of Cieszyn, the second – language issues. The Palarczyk family in Szobiszowice spoke Czech (Moravian), whereas the Palarczyk family from the Cierlice parish spoke Polish. A detailed analysis confirms the clear Czech/Moravian-Polish linguistic border indicated, among others, by church sources and the topography of Reginald Kneifel. At the same time these findings force us to reject the theses about the supposed “linguistic transition area” to the west of the Olza River.

Keywords: Cieszyn Silesia, peasants, genealogy